

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖG

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN 10 DECEMBER 1911.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE

JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

Fredrik Vetterlund.

I.

NÅGRA af de första dikter Fredrik Vetterlund har publicerat stodo tryckta 1894 i den lundensiska kalendern Från Lundagård och Helgonabacken. Det är icke utan intresse att söka upp dem där, man får se något af den miljö, som bildar bakgrunden till skaldens ungdom. De gamla häftena ha för öfrigt sitt värde än i dag, det finnes både lif och poesi i dem, och den nakna kvisten med blomhängen, som pryder omslaget på de båda första årgångarna, är ingen dålig symbol på vårstämningen från akademien på den skånska slätten. Några af Emil Kléens och Axel Wallengrens vackraste dikter hittar man där, och de rymma både mars- och aprilväder, men också vårtrötthet och ett lifsvemod, som tidigt bitits af frosten.

Sin egentliga karaktär ur tidshistorisk synpunkt få dessa kalendrar knappast genom de bidrag, som vi nu finna värdefullast. Det osjälfständigaste är det mest typiska. Där fanns hypokondriska dagböcker, fulla af J. P. Jacobsensk upplöshet och förtviflan, af kokett och egenkär sönderslitenhet, och med den estiskt ciselerade revolvern som sluteffekt. Där

fanns inte bara Kléens poetiska sensualism, där fanns också en alldeles opoetisk och brutalt öppenhjärtig hetshunger. Där fanns den oppositionella glädjen vid anatomisalens ohyggligheter, och den mer eller mindre rättrogna materialismen bröt sig på ett egendomligt sätt med esteticismens fin-de-siècle-stämningar. I ett naturvetenskapligt kåseri af Bengt Lidforss, formadt med kvickhet och lugnt utmanande elegans, lästes de inom många studentgenerationer celebra orden: »Det eviga lifvet, hvarom tron så länge har drömt och hvars förnekande hyckleriet belagt med fängelse och dödsstraff, har för ej länge sedan upptäckts af professor Weissman i Freiburg. — Ej ofvan skyn, men i hafvet, i dammen, i rännstenen är den individuella odödligheten att finna.» Det var fråga om protozoerna.

Orden äro representativa, det klingar genom dem något af tidens djupaste stämning. Det är den stolta tillfredsställelsen öfver naturvetenskapernas nya landvinningar och den förbittrade kritiken af det förflutna, det som icke ansågs förenligt med den »materialistiska» eller »positivistiska» eller »naturvetenskapliga» världsuppfattningen, den stäm-

ning, som fick sitt uttryck i handling, när den häfdvunna festen till Karl den tolfte minne ersattes med en fest till Robert Koch. Man kände sig stå vid ingången till en ny tidsålder, och man var full af stridslystnad. Bengt Lidforss slutade en dikt, som hette Dvärgar, med de stolt triumferande orden: Er tid är ute, förbannade dvärgpack! Vill man höra fältropet kommenterad af en författare, som i begåfning och personlig betydenhet är Lidforss långt underlägsen, så bör man läsa Arthur Altblads uppsats »Rent ut!» — det är det dogmatiska och naivt själlösa partisinet oförfalskad, utan den starka personliga noten hos Lidforss.

Sådan är bilden af den akademiska Lunda-kalendern från 1890-talets början, en rätt suggestiv blandning af vårbrytningsstorm och febril höststämning, af naturvetenskaplig positivism och Nietzscheansk individualism; där finns hatets svafvelsyra och dekadensens parfymångor, men också en fläkt af teoretisk hänförelse och poetisk renässans. Ultramodernt var det hela. Mot denna bakgrund afteckna sig Vetterlunds bidrag till kalenderns tredje årgång i en egendomligt skarp profil.

W. L. G. N.

DIREKTÖR DAN A.

Hoffotograf A. Blomberg foto.

II.

Den första dikten lyder:

Till...

Hemmet hvilar i rosor —
solsken på gröna blad!
Marmorreliefer,
salen festligt glad.
Rosorna röda stå,
luften är joniskt blå.
Aldrig ditt solhem
skall ur mitt sinne gå.

Men du äger ett annat,
drömmarnes höga loft:
månmelodier,
nattviolers doft!
Liljorna hvita stå,
natten är hög och blå.
Ljufva, ditt månhem
älskar jag mest ändå.

Här finnes ingenting af tidens oro och uppror, här dåna inga larmklockor, det är den djupa inåtvända lifsstämningens frid öfver stroforna, och den sakta strömmande melodien har en helgsmålsringnings dröjande och signande klang. Den första strofen är harmonien i gulaste solsknen, med ett stänk af Viktor Rydbergsk hellenism, de stora och stilla lyckostunderna, som Vetterlund älskar att besjunga, de kristalliska förklaringsarna, då lifvet ligger utan längtan som ett lugnt haf i middagsglansen. Den andra strofen är mänskensnattens romantiska förtrollning, full af aning och dröm och ljuft dunkel längtan ut öfver lifvets gräns.

Fredrik Vetterlund har senare utformat dessa båda anslag med rikare poetisk instrumentation, men här äro redan grundackorderna i hans dikt.

Den andra dikten börjar:

Kom, när skummet upp mot fönstren hviner,
kom, när morgonsolen muntert skiner
genom luftiga gardiner
in i kammarn, lifligt araljus!
Gröna blad mot duk af snöhvitt linne
glänsa härinne.
Som en morgonrodnad blir ditt sinne,
friskt som hafvet i morgonbrus!

För litteraturhistorikern, för älskaren af gammal svensk dikt, har denna förtjusande strof ett alldeles särskildt behag: den väcker som ett fjärran eko minnet af en Stagneliansk rytm, rytmen i Inbjudningar; och om man ser till hur Vetterlund byggt ut denna dikt i sin sista bok, Sommar och september, så bekräftas det genast, att det är den romantiske enslingens poem, som sväfvat för Vetterlunds öron som en halft omedveten klang. Midt i studentkalenderns modernism, som skurit af de svenska traditionerna och hämtat ingivelse från Baudelaire och Swinburne och Jacobsen, lefver i denna strof minnet af vår klassiska lyrik. Det är typiskt för Vetterlund, den fine kännaren, den pietetsfulle beundraren af Atterbom och Stagnelius: för honom lefva de dödes rytmer, de odödliga och alltför ofta förgätna.

Men det som andas och strålar i denna strof, det är vattnets solblick, det är brisen från den salta sjön. Den sveper allt framgent ren och vederkvickande in öfver Vetterlunds idyllvärld, med hälsningar från fjärran kuster, med öppen synrymd öfver skyar och böljor, med vårlig längtan och vandrarlust. Vimplarna fladdra, sjömansångernas refränger ljuda muntra och lockande, och strandängarnas melilotus ge sin kryddade doft. Hafvet, det är friskheten och den vida horisonten i Vetterlunds poesi.

Den tredje dikten lyder:

Sommar i vinter.

Fram ur decemberskymning
hägrar en bild af den ljusa sommar.

Ensliga skogen i middagsglansen
doftar af kåda; mot djupblå himmel
mörkgröna granen i solljus ångar
ensam vid vägen.

Friskaste källsprång, violomkransadt,
glittrar och sorlar ur perlgroön moss, a,
sorlar om skogens ensliga ro
vid granens rötter;

och rundt omkring står vida skogen och drömmar
i nordens sommar.

Det lilla poemet är väl artistiskt mindre rikt än de föregående, men det är likväl i hög grad karaktäristiskt för sin skald. Där är först och främst erinringsstämningen, den hägrande minnesbildens förklarade ljufhet. De romantiska författarna för hundra år sedan älskade ordet Minne, — det dröjer kvar däri en anklang från tysk trubadurdiktning — och äfven Vetterlund kunde sätta ordet som devis på den största delen af sin lyrik. Verkligheten talar mera sällan direkt till honom, men omsmält af hågkomsten, befriad från all massiv jordiskhet, flyktig som en dröm och stark som en essens, blir den poesi af sig själf. Han är Minnets skald, det finnes icke många som gifvit minnets vemod och lycka, dess glimtvisa uppdykande och dess outrotliga kvarlevande, med så subtil och nyansrik konst som han.

Och i denna lilla dikt finnes den kärnsvenska sommarstämningen, skogslandskapets dofrika, glittrande och lätta skönhet. Den är som ett förebud till de sörmländska naturdikterna från skaldens senaste år, det är redan en enstaka tongång ur den rustika symfonien från I Gråbergsländ.

Den fjärde dikten heter »Eros trädgård»; den har visst aldrig tryckts om, och jag skall heller inte göra det, därtill har den för många strofer. Men äfven den är central för Fredrik Vetterlund, och man kunde ur den, liksom ur de tre föregående, analysera fram en sida af hans lynne, som kommit till full blomstring i hans senare produktion. Han talar om den erotiska passionens vidunderblomma:

Jag funnit dig mörkröd, men helst ändå
jag skådat, jag skådat dig längtande blå!

För Vetterlund har sjuttonåringens på en gång blyga och stormande förälskelse alltid bevarat sin daggblixtrande gloria: ingen jordisk kärlek är mer ren och ljuf, inga drömmar äro så luftigt skimrande. Vid sidan af den blir all annan erotik banal och glanslös. Hur många gånger har icke Vetterlund kallat fram allt det friska och pärlande i gossens första längtan! Jag tror det har mer än en orsak. Det är inte bara de första känslornas romantiska överklighet som förtrollar honom, denna spiritualistiska ovärldslighet, som sväfvat oberörd ofvan all lifvets futtighet och fulhet. Är det manne inte också detta minnes öfvermäktiga, melankoliskt berusande troll-dömm: ingenting är oss så handgripligt nära som vår första kärlek, det första starka och oförgätliga lifsintrycket, och på samma gång — ingenting är så ohjälpligt förgånget, så oåterkalleligt borta, likt morgondagern, som icke den skönaste middagssol kan skänka tillbaka. Minnets salighet och smärta kunna icke tvinnas hårdare samman till en tråd; den tråden knyter samman några af Vetterlunds vackraste dikter.

Den femte och sista af de dikter, hvilka Vetterlund lämnat som bidrag till tredje årgången af Från Lundagård och Helgonabacken, för titeln: Blå blomma. Den är tillägnad Viktor Rydberg. »Vandraren återfinner den blå blomman» heter det; hans känslor inför den förlorade, men återupp-

täckta oändlighets- och odödlighetssymbolen
få luft i dessa strofer:

Där bort ur skaldernas själ du vek,
där vordo själarna tomma.
Ej hjälpte döfvande strängalek,
som ljud öfver toner fromma —
men lifvets färg blef grå och blek,
du själarnes djupblå blomma!

I hjärtats gårdar du perlstänkt står,
och lifvets fågel kvittrar.
Då upp din drömblåa kalk du slår,
all världen skiner och glittrar,
du innerliga, du själens vår,
du ungdom, som aldrig vittrar!

Det är den djupaste strängen hos skalden som ljuder i rader sådana som dessa, det är »den fromma ton», som inga konstfulla strängspjel förmå att öfverrösta: själens jublande förvisning om en hemorts rätt i en högre och ovanskligare verklighet än den som skymmer vår syn. Till Viktor Rydberg, den store klassiske romantikern, har Vetterlund ägnat denna dikt, såsom lärjungens tack till mästaren. »Min döde Plato» kallar han honom, med af rörelse darrande röst, i den vackra minnesdikten vid nordiska festen i Lund 1896. Den ståtligaste, den af mest bred och fullmyndig inspiration burna dikt som Vetterlund skrivit, »Evolution» (omtryckt i Sommar och september), är ett barn af Viktor Rydbergs anda. Den smälter samman modern naturvetenskaplig syn och ur-gammal religiös tro, den låter själens evighetslängtan bilda krönet på utvecklingens oändliga kedja:

Ty, formande kraft, du ock om det aldrig
sedda är drömmen!
Och jättetrappan du byggde — hvad finns på dess
öfversta plats?
Den ringlar ifrån granitens evigt mörka gömmen
och upp genom mänskohjärnans elektriskt lysta
palats,

som speglar de öfvervärldar vår aning och vilja
ge oss!
Den plumpe släckaren Döden — förgäfves skrufvar
han ner!
Visst varder det mörkt i rummet — men öfver-
världarnas Eos
i plötsligt öppnade fönster ur rosiga rymderna ler!

III.

Det har fallit sig helt osökt att till de fem i Från Lundagård och Helgonabacken publicerade poemen anknäta en karaktäristik af Fredrik Vetterlunds hela diktning — ty han är hel och hällen där. Midt i en krigisk och upprörd miljö hvilar hans värld som en djupt harmonisk idyll. Genom den åskdigra, och kvafva luften blåser poesin hos honom som en frisk hafsvind. Omgifven af hetkindad och blossande sensualism diktar han om den unga vårens svala längtan. Obekymrad om positivismens och naturvetenskapens Credon, ger han i lugna och bevekta ord luft åt själens inestängda odödlighetshopp.

Den säkra och bestämda hållningen har för visso kraft ett mer än vanligt mått af oafhängighet, af personlig styrka och fast orubblighet. Det finnes ingenting så tyranniskt som härskande tidsidéer: de som glada och belättna simma med den stora strömmen ha föga aning om hvad det kostar att på någon punkt gå mot den, att vara ohjälpligt otidsenlig. Fredrik Vetterlund har gifvit lysande prof på modet att hålla en position, att utan tvekan och kompromiss följa sin djupaste instinkt. Om han därigenom kanhända bringats att sluta sig inne i en begränsad cirkel, så har den cirkeln varit fästningsvallen kring det han älskat högst, och han har rätt till honnör för sin ståndaktighets skull.

<p>Prenumerationspris:</p> <p>Vanl. upplagan: Helt år Kr. 8.50 Halft år » 8.50 Kvartal » 1.75 Lösnr » 0.12</p>		<p>Praktupplagan:</p> <p>Helt år Kr. 8.— Halft år » 4.25 Kvartal » 2.25 Lösnr » 0.15</p>		<p>Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästersamuelsg. 45.</p> <p>Redaktionen: Riks 1646. Allm. 9808. Kl. 10—4. Red. Nordling: Riks 8860. A. 402. Kl. 11—1. Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 8859. Allm. 4304.</p>		<p>Annonspris:</p> <p>Pr millimeter enkel spalt: 25 öre efter text. Utländska annonser 50 öre å textsida. debiteras 50 öre med 20 % förhöjning & särskild begärd plats. 20 % förhöjning & särskild begärd plats.</p>	
---	--	---	--	---	--	---	--

Det finnes en dikt af Vetterlund (omtryckt i Sommar och september), där man känner kampens glädje som en stark och eggande stridsrytm. Det är en af de vackraste polemiska dikter, som äro skrifna på svenska, och en af de originellaste. Vi ha många anfalls- och revolt dikter, fulla af begäret att skjuta breche, att gå till storms och jämna med marken. Men detta är en dikt om försvarskriget, om glädjen vid att stå till värn och skydd. Det är inte den taktfasta trumman i spetsen för ändlösa bataljoner, det är den ensamma vaktpostens oböjliga trots. Den heroismen har alltid synt mig den ädlare; den är minoritetens. Vetterlunds poem är en aristokratisk stridsdikt, och dess titel är: **Trots.**

Du trots mot tycken, som dagen bjuder,
varmblodiga trots mot trollen, trista och grå!
En stormklocka likt, i min själ du ljuder;
din är jag, dig kan jag förstå.

Du lärt min ungdom förbittradt neka,
att soliga rymders glans öfver diktens land
var fadd och falsk mot färger, som leka
i svart och helvetesbrand.

Ditt solsvärd hägnar idyllens hagar,
där själens vitaste blomster i våren gro,
och hägnar härliga sommarkvar
af skylös och sorglös ro.

När drömmens svalor ut jag sände
bland bittra sinnen och ögon, som blickade styggt,
— till boet stolta de återvändande
med tryggad och säker flykt.

Du trots mot tycken, som dagen bjuder,
förblif ett rensande brännglas på sinnets hård,
en klocka, som högt genom själen ljuder,
ett bart och blixtrande svärd!

IV.

Vetterlunds första diktsamling, *I dagens stunder*, kom ut år 1896. De närmast följande åren ägnades hufvudsakligen åt litteraturhistoriska studier. Jag skall inte här gå in på den delen af Vetterlunds författarskap. Det är den svenska romantiska skolans centrala figur, Atterbom, som varit hufvudföremålet för hans forskning. Atterbom har i våra dagar icke saknat beundrare, både högljudda och påpassliga, och hans storhet har framhäfts än i analytisk, än i kategorisk form. Det kan då förtjäna framhävas, att Vetterlund varit icke blott den förste, den ihärdige och trofaste förkunnaren af Atterboms poetiska snille, utan att han också varit den ende, som genom positiv kritisk tolkning förmått att klargöra och belysa den store romantikerns intentioner. Vetterlunds undersökningar af *Blommorna* och *Fågeln blå*, liksom af den romantiskt-filosofiska grundstämningen i Atterboms lif och dikt, höra till det självfullaste och mest subtielt inträngande som svensk litteraturhistoria äger. Det är med orätt som dessa skrifter, delvis tillgängliga endast i det akademiska tryckets obekväma och impopulära form, kommit i ett slags skymundan.

Den lyriska högsommaren i Vetterlunds lif har i själfva verket inträffat rätt sent, ty det lider knappast något tvifvel att det är dikt-boken *I Gråbergsland* från år 1909, som utgör hans poetiska hufvudverk. Poesien växer friskare, ymnigare där än i någon af de föregående samlingarna. Skalden har nått ett otvungnare och innerligare förhållande till verkligheten än förr, hans melodi har blifvit mjukare och rikare och omfånget är större. I hans äldre diktning kunde man någon gång tycka att den romantiska oändlig-

hetskänslan bildade en stel transcendental guldgrund till intrycken; här har den lösts upp till konkret och lifsvarm verklighet, och det romantiska ligger som ett skimmer blott, som ett förklaringsljus öfver sceneriet.

I sin i dagarna utgifna bok *Sommar och september* har Fredrik Vetterlund samlat ett urval af nytt och gammalt, ett komplement och en ram till *I Gråbergsland*. Där finnes det bästa af den produktion, som ligger före 1909, och där finnes helt nya dikter. Jag har redan ofvan dröjt vid några af de märkligaste; men det är omöjligt att förbigå den afdelning, som kallas »Främmande landskap, fantasier vid kartan», och som rymmer några af de underbaraste och mest fascinerande verser Vetterlund diktat. Det sinne för det okända, för de i det gränslösa sig förlorande perspektiven, som är romantikerns lifsnerv, här har det riktat sig på den empiriska verkligheten, här har det blifvit geografisk exotism. Hvilken obeskriplig tjusning af fantasiens irrlande världskringsegling ligger det inte i denna magistralt rytmiserade strof:

O, Asien, växlingsrika! Vi, barn af frusna hållar,
bosporiska kvällar
och Smyrnas rosor drömde om i barndomshem-
mets vrå!

Du Kinas gula drake på din jättebarm sågs föra;
vi lekt med Nippons dock-ö, ett hänge i ditt öra;
Malaccas palmer stego emot tropikens blå,
där längst din arm du ut i de ljumma hafven räckte
och efter Oceaniens korallkrona sträckte
och ville Antarktens under Sydkorset nå!

Sommar och september skall förvisso tagas mot med tacksamhet och sympati i vida kretsar. Det är en blandning af gammalt och nytt, men allt går väl tillsammans, ty det djupa enhetsdrag, på hvilket inte tiden biter, finnes där. Det är en bok, ett verk, en man som stått sitt prof. Fredrik Vetterlunds ungdomspoesi betraktades en gång som föråldrad och otidsenlig, men den lefver friskare i dag än någonsin, och klimatet omkring den är icke längre fientligt och kallt. Dess romantiska idealism var icke en atavism, utan en förnyelse, ett led i den ändlösa evolutionen. Det gamla, som den höll fast vid, var det oförgångligt unga, som under alla formernas växling icke föråldras. Fredrik Vetterlund skulle med tillförsikt kunna citera ett par ord ur en Atterboms stridsdikt:

Om detta är »det murkna gamla»,
jag lust att ramla har med det,

eller, för att välja en fullt opolemisk, en helt och hållet positiv utformning, gifven af den vise stormästaren i all slags positivitet:

Angedenken an das Eine
bleibt das Beste, was ich meine.

FREDRIK BÖÖK.

Iduns 25:te årgång,

jubileumsårgången, börjar år 1912 och kommer att till sitt litterära och illustrativa innehåll bli af alldeles särskildt intresse. Just nu, före jul, är tid att prenumerera, så att första numren utan afbrott komma respektive prenumeranter tillhanda.

Jenny Cronstioe.

«VI MÄNNISKOR äro materialet, omständigheterna äro mästaren, som formar bilden,» heter det. Att ge mästaren namn åt tillfälligheter är oriktigt; det händer alltför ofta att mästaren behandlar ett fint, ömtåligt material med hårda och ovarsamma händer.

Föräldralös vid späd ålder växte Jenny Cronstioe upp hos släktingar i ett strängt och allvarligt hem och var ända in i döden den omtänksamma äldre system för fostersyskonen. Den första läxa lifvet lärde henne var att intet begära för egen del; att själf ha hand och hjärta öppna för andra behöfde hon icke lära — det låg i hennes natur och var hennes lifs glädje till det sista.

Utän yttre spår blef dock icke barndomsintrycken, och främlingen, som inte såg längre än till ytan, kunde nog finna denna en smula skroflig, men det behöfdes så ofantligt litet af ljus och värme utifrån för att den brinnande elden inifrån skulle slå ut i flamma.

Mitt första minne af Jenny Cronstioe går trettio år tillbaka i tiden, då jag i hennes affär Jönköpingsmagasinet vid Kungsgatan i Göteborg köpte en fotografiram åt min första baby. Jag kände en ofantlig respekt för den vackra, högresta damen bakom disken och är viss om att jag framställde min begäran att få se på ramar lika ödmjukt, som om jag bedt en regerande drottning om ett nådebevis. Att mitt första besök i Jönköpingsmagasinet står så klart för mitt minne, beror på en episod från samma tillfälle. En herre kom in i butiken och under det han lät sin blick fara öfver de för julhandeln utställda föremålen, fick han se en ram med S. A. Hedlunds porträtt. Antagligen fanatisk högerman, råkade han i formligt raseri och frågade hur fröken Cronstioe kunde tillåta sig en sådan fräckhet som att ge hedersplats åt en sådan mans bild. Fröken Cronstioe var likblek men fullkomligt behärskad, när hon svarade: «Hur vågar ni tala så om en man, hvars skoremmer hvarken ni eller jag är värdig att upplösa?»

Då den främmande herrn med ett mindre

KOSTYMER

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

huru smutsiga de än må vara kunna genom kemisk tvätt blifva fullt användbara. Kanske behöfver Ni ej i år köpa någon ny Kemisk tvätt och prässning af kostym kostar endast Kr. 4.50 hos Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.

huru smutsiga de än må vara kunna genom kemisk tvätt blifva fullt användbara. Kanske behöfver Ni ej i år köpa någon ny Kemisk tvätt och prässning af kostym kostar endast Kr. 4.50 hos Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopie-
och Tryckpapper
samt Kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

De brända fälten.

vackert uttryck skyndade sig ut och smällde igen dörren efter sig, yttrade fröken Cronsioe, som väl märkt åt hvilket håll min sympati låg, med ett vemodigt, själfironiskt leende: "Där förlorade jag åter en kund. Jag har ju inte med deras åsikter att göra, men — — —"

Den vunna erfarenheten gjorde henne dock inte klokare. Hon lärde sig aldrig att vara endast säljaren vis-à-vis köparen, i ett fullkomligt opersonligt förhållande till hvarandra för öfrigt. Icke så att hon i tid och otid tvingade sina åsikter på andra, men då tillfälle gafs kunde hon icke dölja sin mening om den och den saken, äfven om interlokutören hade en motsatt. Sålunda lär en officer en gång ha skämtat: "Fröken C. har så fina och smakfulla saker i sin affär, att man måste gå dit om man vill ha något vackert, men — jag lämnar inte gärna sabeln hemma." — Sabeln var dock ett dåligt argument mot fröken C:s kvicka tunga och logiska skärpa.

Hennes begåfning och intelligens kunde icke tillfredsställas af endast och allenast köpen-skap, och då jag en gång frågade henne huru hon, som bort ha en helt annan lufs-uppgift, där hennes hjärtelag, hennes sällsynta förmåga att styra och ställa för folk kommit mera till sin rätt, än att som nu vara endast bisyssla, svarade hon: "Då jag i min tidiga ungdom skulle börja försörja mig själf, fanns inte många vägar att välja mellan: skolrummet i den privata familjen eller butiken voro de enda för mig tänkbara, och butiken tilltalade mest min själfständighetskänsla."

Utom "bisysslorna" — officiellt fattigvård-skap under de senaste åtta åren, omtanken för sina springpojkar, för hvilka bästa hennes pedagogiska förmåga icke sparades och hvilka hon med stort besvär alltid skaffade arbetstill-fällen med bättre framtidsutsikter, och med hjälpsamt utsträckta händer åt många håll, — skulle "själfständigheten" varit henne till föga glädje.

Men hennes inflytande sträckte sig ännu längre; därom vittnade de ord, som en ung man — hvilken jämte ett par jämnåriga kam-rater varit inackorderad hos fröken C. — yttrade vid hennes graf. Han talade om sin stora tacksamhetsskuld till den döda, icke endast för att hon gifvit dem ett hems trefnad och glädje, utan ännu mer för det moraliska stöd hon genom sin gedigna personlighet gifvit dem, hur hon varit som en öm, klok mor för de unga. Ett vackrare eftermäle kan ingen kvinna få.

Det var en lång tärnande sjukdom — mag-kräfta — som slutade hennes lif. Men det var först i sjukdomens allra senaste stadium, då den icke kunde döljas längre, som hon utan ett ord af klagan omtalade sin snart förestående död.

Att Jenny Cronsioe var en ifrig och trofast anhängare af F. K. P. R. säger sig själf, ehuru hon upprepade gånger afsagt sig uppmaningen att ingå i styrelsen. "Jag kan göra lika stor nytta ändå genom min agitation," brukade hon säga. När F. K. P. R. i Göteborg gifvit ut rösträttsbrefkort fingo dessa en framskjuten plats på ett af fröken Cronsioes försäljnings-bord. Och då en herre en gång besvor henne att aflägsna "de rysliga korten", — bland hvilka bilden af Susan B. Anthony var särskildt miss-haglig på grund af ålder — "så skall jag bli en trägen kund hos fröken," svarade hon: "Löftet är ju mycket lockande, men — *min öfverlygelse är icke till salu.*"

Nej, med sin öfvertygelse dagtingade aldrig Jenny Cronsioe, och såväl för denna egenskap, som icke är så alldeles vanlig, och för hennes trofasta, varma och själfupppoffrande sinnelag må hennes minne länge lefva hedradt och älskadt.

FRIGGA CARLBERG.

PÅ KRÖNET af backen låg den prydliga lilla gården, och där stod nu frun på stället, stödd mot dörrposten, och såg ut öfver åkrarna och fälten, som rutade sluttningen ner mot sjön. Hösträgen stack redan upp och lyste skriande grön mot trädornas bruna färör rundt omkring. Den såg tät och löftesrik ut, men fru Mathilda log vemodigt, ty hon mindes, att det hade den gjort i fjol höst också, när den lagts i jorden med alla hennes förhoppningar och kommit upp som ett gladt och grönt tecken på att de skulle uppfyllas till våren.

Många hårda år af kroppsligt slit från dag-bräckning till solnedgång och ständigt nötande grubbel och omsorg lågo bakom henne, år som skilt henne från allt det hon förr kallat in-tressen och lifvets vederkvickelse, men den som utvalt sig till att gå mot ett stort mål i lifvet, den måste förstå att försaka. Och hur ringa försakelsens mödor, så länge målet ännu stod fritt och klart och uppnåeligt!

När hon blef ensam med sina fyra små barn, var hennes första tanke: jag måste rädda vårt hem åt dem, vårt vackra hem på höjden, öfver de vida skogarna och de blåa vattnen! Bar-nen skola växa upp hos jorden och luften, de skola lära sig att ta sitt bröd ur jorden och sin hälsa ur luften, och åt den svenska jorden skola de ge sin framtid och sina krafter. Miss-lyckas jag bli de skingrade, stoppas in i stä-derna och glömma sin barndoms hem, men jag får icke misslyckas.

Det gjorde hon icke heller. Gården arbetas upp, jorden gaf goda skördar, foder åt de tre kreaturen, säd till husbehof och försäljning. Djuren gäfvos mjölk åt barnen, trädgården gaf grönsaker och bär till hushållet och till afyttring i badorten en halfmil från. I fjol höst såg allting så lofvande ut, kampen för tillvaron skulle bestämdt släppa efter en smula. Barnen voro blomstrande som ung vårgröda och det gick bra för dem i skolan, och 13-åringen den äldsta, skulle snart kunna hjälpa henne med arbetet.

Vintern gick, och så kom våren. Vårarbetet sköttes med sjungande glädje, man satte potatis och rofvor, sådde hafre, vårråg och klöf-ervall och gräfde sängarna i trädgården, skötte om jordgubbslanden.

Allt var redo, och man väntade att Gud skulle ge växten. Men det sköna milda vär-liga regnet, som väcker den sofvande kraften i mull och frön, kom inte. Kylig och torr och längre fram het och torr stod himlen öfver går-den, och fälten lågo gråa och spruckna allt-jämt då de bort vara täckta af spirande vår-grönska. Hela trakten törstade, hela landet törstade men backen, där fru Mathilda plöjt och sått, och väntade skörd, törstade allra mest. Hon kunde gå omkring sina ägor med de torra dikena och den hvitgrå, hårda jorden, gå med en brännande törst, som ingen dryck kunde släcka, och flämta och lida med sin lidande jord. Här och hvar bände en planta igenom den hårda skorpan, men liten och kraft-lös var den, värmen dref fram brådmogna blommor på säd och potatis, det blef inga frukter i jorden, inga ax på halmen, inga korn i axen. Och man var så maktlös. Brunnen uppe vid gården räckte knappt att vattna barn och kreatur, viken som blänkte där nere, hörde till hafvet och hade saltvatten. Det vållade ren kroppslig smärta att se den ökenbrända gården. Sommaren skred, och skred och för hvar dag blef hoppet mindre och mindre, och en dag visste man att missväxten var ohjälplig.

Det var en tyst och dyster sommar på backen,

så olik den glada och beskäftiga brådskan andra år. Äfven barnen tyngdes af missmo-det, de sågo sin mors bekymrade anlete, och de märkte att maten blef torr och knapp, när sommarens skänker fattades i trädgården och på bordet. Men ingen af dem, icke ens de äldsta, förstodo moderns skärande sorg, när hon såg sina torra åkrar, tänkte på fattigdo-men och bristen som måste komma, på den långa vintern, på kreaturen, som skulle bli utan foder, på arrendet, på möjligheten att få lämna hemmet och erkänna, att hon misslyckats.

Nu var det åter höst och åter hade man tagit nya tag och hoppades på framtiden. Jorden väntade ny säd och lofvade nya skördar.

Hon gick ett par steg ut på förstugubron. Hvad denna kalla vattenmängda luft kändes fri och stärkande om tinningarna! Jorden var glän-sande af vata, vattnet glindrade i fåror, några strimmor af snö lågo öfver klöfvervallen. Barnen skulle snart komma från skolan, men bara två af dem, den äldsta var sjuk, hade legat en månad, hon som annars var hälsan själf. Där kom tjänsteflickan med vedkärren från vedboden, och nu gick drängen bort till ladugården. Men *en* spilta stod tom där, den veckraste och yngsta kon hade fått säljas för vrakpris för att skaffa foder åt kamraterna.

— Se där komma barnen uppför backen med sina skolväskor, glada och hungriga.

Hur skall jag få mat åt dem för vintern, den långa, långa vintern? Aldrig förr har mor behöft se dem hungriga: mjölk och bröd och potatis om inte annat har hon alltid haft i huset.

Hur länge skall handelsmannen ge kredit, hur länge skola fordringsägarna vänta, hur skall vintern gå? — alla fattigdomens problem som vänta sin lösning, trängdes i hennes hufvud. Men lika litet som hon kan tvinga ner regn från himmeln, lika litet kan hon finna råd och utvägar.

Hennes hjärta var mycket tungt när hon vände och gick in i huset. Hon kunde icke möta barnen, hon låtsade icke höra sin gosses glada: mamma, mamma, titta på min skrifbok!

Var det kanske icke en rätt och riktig sak att ställa upp som mål för ett lif, detta att binda barnen vid hemmet och jorden, att hon så ömkligen skulle misslyckas?

Vi ha icke dragit upp denna bild från ett af de små egna hemmen i vårt vida land för att väcka några allmänna känslor af medli-dande med dem, som torkan tog hårdt i som-ras. Vi ha gjort det för att några af alla de många, som stödjade egnahemstanken med ord och välönskningar och som önska hålla lands-bygdens barn kvar vid jorden, skola rycka upp sig och hjälpa att hålla samman *just detta hem på backen*, hjälpa den duktiga husmodern på gården att lefva öfver vintern med barn och djur. Det är ingen fantasibild vi gifvit, det är den enkla, bittra verkligheten, blott att bil-den blir så svag jämförd med lifvet.

Iduns redaktion har skaffat sig garantier för, att den hjälp, som kan komma, lämnas i goda och värdiga händer. Vi motta därför med nöje och redovisa influerna gäfvor samt förmedla deras öfverlämnande till hemmet på backen. Vi hysa förhoppningen att vi snart — kanske som julgäfvor — skola få bringa den bekym-rade husmodern det budskapet att hennes hem är räddadt.

E. W.

Hudens vård.
GREME SIMON · PARIS
Enda medel som gör hyn vacker och len utan att irritera huden.

PÄRMAR
till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmor, röda med guldröck kr. 1:50. Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvi-sition och likvid i postansvinning insändes.

Fyra fruar och en till.

SKENET FRÅN vaxljusen i den antika ljuskronan faller dämpadt öfver gruppen kring det runda mahognybordet, och detta omoderna ljus, som värddin-
nan älskar, emedan det tändes, tändes och dör, som
dagens ljus och människans lif, spelar öfver några
unga kvinnoansikten eller icke alldeles unga, ty de
äro jurdiga, och hvart och ett har sin genre och sin
historia.

Louise (som suttit och hört sina vänner tala om
mat och dryck och hushållskassor): Kära flickor, ni är
så söta allesamma. I går kväll satt jag och hörde
min mammas gamla väninnor dryfta samma outslitliga
problem, men för dem var det lifvets hela innehåll och
hela banala martyrium. Och hushållets ok var bedröf-
ligt, och dess börda var trulsig och tung, och då blef
alltsamma så eländigt.

Kaja: Ack de gamla okfruarna, de förstår inte att
det går an att skämta litet med hushållsplikerna!

Marta (varnande): Akta dig, du *Kaja*, man kan
skämta för mycket! Lite af forna generationers allvar
skulle inte skada dig och din ekonomi.

Anne-Marie (beundrad af sina vänner, emedan hon
hinner med allting, sköter hemmet och en baby utan
jungfru, är sin mans sekreterare och sin egen söm-
merska och aldrig har brådtom): Hushållet skall skötas
med en fruktansvärd intensitet, medan man håller på,
och resten af tiden skall man glömma att det existe-
rar, det är enda sättet att ta det. Jag är rädd att
Kaja är för opraktisk.

Kaja (surar): Alltid hackar ni på mig. Jag gör
verkligen så godt jag kan. I går natt lagade jag kål-
dolmar och äppelpaj mellan 10 och 12 när jag kom
hem från Forsells konsert. Hvarför? För att jag skulle
få sitta i fred med mina mönster i dag på förmidda-
gen förstas. Sätta in midnan till värmes i gasspiseln
ett tag, tar ju ingen tid, och det gjorde förresten
maken.

Maud (lärarinna): Lagar du alltid era middagar om
nätterna?

Kaja: Nej, inte precis — —

Marta: Åjo, vet du, hvad, det tycker jag du inte
kan neka till!

Kaja (morskar sig): Om jag gjorde det, skulle jag
visst inte neka, hvar och en får väl göra som han
vill, utan hänsyn till gamla fördomar! Vi som har
våra yrken att sköta, vi måste bli hushållsvanornas
revolutionärer, jakobiner — —

Maud (ler): Nihilister — —

Kaja: Nej, omdanare till att passa i moderna för-
hållanden — —

Marta (menande): Och i dyra tider — —

Maud: Ja, lär oss det, *Kaja*!

Kaja (hänger hufvudet): När tiderna är dyra, måste
hushållen bli det i proportion därefter, det är just det
som gjuter det tragiska skimret öfver alla husmödrar.
När jag såg ett förslag att vi skulle bojkotta speceri-
handlare och slaktare därför att de höja priserna, då
sade mig detta tydligare än något annat hvilka hjälp-
lösa ödets offer vi är. Det är bara att följa med
strömmen.

Louise (som hemligen tackar Gud, att hon intet
hushåll har): Ja, men det går alltid: pengar finns, folk
lever.

Kaja: Och inte kan man se, att de inskränker sig
heller.

Maud: De stjäla väl.

Anne-Marie: Somliga inskränker sig, andra tar på
kredit och somliga gör bägge delarna.

Kaja: Jag tror inte på den där inskränknigen.
Kaffet t. ex. kostar ju nära dubbelt mot för tre år sen,
men dricker folk kanske mindre kaffe för det, vill jag
fråga.

Maud: Nej, snarare mera, efter som det ju är
ökad efterfrågan i samband med dåliga skördar, som
ökat priserna, och den stackars *Johanson* i hörnet får
verkligen inte. Han är tvärtom ledsen, folk har ju
bara en viss summa att ge ut, och då blir det allt
det, som kan undvaras, som får sitta emellan. Fråga

honom, om han får sälja sina dyra konserver, sina
frukter och sin konfekt, så skall han svara er, att
sån't har folk hört upp med att köpa.

Louise (gäspar): Jag förmodar, att handlandena
klagar att det "aldrig varit så dåligt förr".

Maud: Det har det inte heller.

Marta: Och om du *Kaja* inte bara stode och tele-
fonerade in dina order, utan ginge på torget som vi
andra — kors, går inte du heller på torget, *Anne-
Marie*? — så skulle du få se riktiga tragedier utspelas
vid slaktarborden och grönsaksstånden. Tror du att
där finns köpenskapens sunda glädje? Nej, man köp-
per sekunda och knappt och ovilligt. Det här skall
jag ha till min hund, säger fruun och blir röd, men
man ser på henne, att hon går hem och gör köttbullar af det.

Kaja: Du är rå, *Marta*. Jag har varit på många
bjudningar i höst, men inte har jag fått köttbullar af
hundmat, inte.

Marta: Nej, men det är därför att du inte umgås
hos dem, som inskränker sig, utan hos dem, som tar
på kredit.

Maud: Hon menar, att du ätit obetalda tjädrar och
rådjur, *Kaja*.

Marta: Har du sett räkningarna hos vildthandlarna
på Östermalm?

Kaja: Nej, vet du — —

Marta: Jo, du, de önskade att de kunnat stoppa
krediten före gässen, men det gick förstas inte, och
det var minsann fina familjer — —

Maud: Men hvad skall vi göra då, som inte är
fina familjer, som tar på kredit, och inte asketiska fa-
miljer, som vill afsäga oss mat och dryck för oss och
våra vänner, när de kommer i vårt hus?

Kaja: Arbeta mera, förtjäna mera.

Maud: Vara uppe längre om nätterna?

Anne-Marie: Det faller ju af sig själf, att i pen-
ningknappa tider blir det också ondt om dem, som
är villiga att betala oss för våra ovärderliga tjänster,
vi får göra samma erfarenhet, som *Johanson* i hörnet.
Men man kan arbeta litet hårdare i hemmet som jag,
och så finns det en annan liten sak: vi kan begagna
oss af Kooperationen.

Kaja: Ja, det har man väl gjort, jag glömmar al-
drig den där hela grisen vi tog från Småland, det blef
dyra reffbensspjäll.

Marta: Ja, jag betalade då mina skinkor, så det så —

Maud: *Kaja* är allt litet bakom med all sin mo-
dernitet.

Anne-Marie: Nå, ni andra då, är ni med i Svenska
Hem?

Marta: Ja, jag har aldrig kunnat undvara de där
20 kronorna, som det kostar att komma in, annars
hade jag nog försökt.

Anne-Marie: Har du inte hört, att du kan betala
af dem med 2 kronor i månaden?

Kaja: Nå, hvad vinner man med det då?

Anne-Marie: Du får köpa en massa goda saker i
en trellig bod, och sen får du ränta på hvad du ger ut,
(sist var det tre procent) liksom du annars får ränta
på hvad du sparar.

Kaja: Ränta på hvad jag ger ut! Det där är tyd-
ligen något för *Kaja*.

CAFOUR.

Hvita Bandets alkoholist- hem.

VI HA förut i ett par artiklar redogjort för
det företag att skaffa ett hem för kvinn-
liga alkoholister, för hvilket Hvita Bandet satt
sig i spetsen, och vi ha gjort oss till språkrör
för den vädjan, som utgått från Hvita Bandet
att understödja det behjärtansvärda företaget.
Å *Iduns* expedition finnes utlagd en lista för
tecknande af bidrag och vi vilja påminna att
bidrag ännu en tid mottagas, innan listorna
indragas.

Spalten om böckerna.

OM *Ludvig Nordströms Landsortsbohème*
vinner framgång, så beror det på alla
de oanständiga historierna, som kryddar boken,
sade nyligen i ett utvaldt sällskap en sedligt
indignerad herre, ty äfven sådana finnas, ehuru
i beklagligt fåtal.

Jag vill inte här söka bestrida, att den ärade
talaren hade grundade skäl för sin mening,
men dessa rader äro inte heller ämnade att
ytterligare inskräpa den. Det finns tillräck-
ligt många, som komma att ikläda sig den upp-
giften ändå. Främst alla de som köpa och
läsa boken därför att den är cynisk och där-
för att den har sidor, som inte kunna citeras
i bättre sällskap, och som aldrig komma att
ana att de till samma pris som all denna nöjes-
läsning förskaffat sig en allvarlig bok, hvars
alla förtjänster först på ett högre utvecklings-
plan skola bli dem uppenbara.

Af detta skäl kan det vara farligt att annat
än i enrum och största förtrolighet uttala sig
om dessa förtjänster, men det må ändå ske i
denna tidnings spalter. Det sker i medvetande
om att det är den svenska kvinnan, som dömer
öfver deras innehåll, och med tillförsikten, att
just kvinnan, säkrare än till och med "den
sedligt indignerade" mannen, bedömer hvad
som sårar den verkliga sedligheten eller ej.
Det är bara det, att den svenska kvinnan har
en och annan afart, och på dessas kompetens
som sedlighetsdomare våga vi underdånigast
tvifla. Den ur synpunkten af nationens hälsa
beklagligaste afarten gör inte heller anspråk på
domarekompetens och kan därför i detta sam-
manhang lämnas ur räkningen. Den andra är
så mycket farligare. Det är kvinnan, som vet
allt, fast hon ingenting har lärt, som är full-
komlig, fast hennes dygd aldrig blifvit pröfvad,
och som aldrig kan missta sig, ty det hon
säger har hon med bestämdhet hört af sin man,
af fru X., fru Y. eller fru Z. Den kvinnans
sedlighetsnit är fruktansvärdt, och jag har ock-
så alltid fruktat det.

Efter denna långa utvikning från ämnet, som
emellertid ur min synpunkt varit nödvändig, ber
jag att få återgå till *Landsortsbohème*. Boken
står på spel i dessa dagar, och spelet afgöres
i de af författaren en gång benämnda kungliga
svenskarnas hjärtan. Skall "*Landsortsbohème*"
njutas och afskys främst som pornografi, eller
skall den tyngdpunkt, som författaren otvety-
digt lagt utom detta lättfattliga område, all-
mänt uppskattas och värderas? Denna tyngd-
punkt består i upptäckten, att det väsentliga i
människan är hennes själ, och att hennes upp-
gift i lifvet är att låta denna själ i möjligaste
mått tillväxa. Medlen att främja denna till-
växt ha under tidernas lopp ofta diskuterats
och under fromma tidsskeden ifrigare än nu.
Ludvig Nordström fastslår det för sin del ge-
nom en paradox, som troligen kommer att väcka
anstöt hos personer, ofördärfvade af den vis-
het, som icke tillkommer "den naturliga män-
niskan". Så här lyda orden: "*Crusius* till-
hörde dessa högtstående människor, som föds
för att öka evighetskapalet på jorden, och
hans ödes fullkomning var därför att gå under."
Sitt högsta uttryck har samma tanke tagit i
några ord, hvilkas sanning ofta förnekats, men
som dock redan visat sig äga betydligt mera
än medellifslängd, ett förhållande i sig själf
nog att fastslå dess evighetsnatur: "Den som
mister sitt lif skall finna det."

Det är på denna djupt liggande sida i
Ludvig Nordströms författareskap, som dessa
rader främst velat peka, därmed på samma
gång understrykande hans kompetens som teck-
nare af *den svenska nationens lif*. Sanningar

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt
nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut
ej äga desamma, en billig, omväxlande och läro-
rik lektyr. Mot insändande af nedannämnda be-
lopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*,
erhålles inom Sverige portofritt:

<i>Idun</i> 1892	2: —	<i>Iduns</i> julnummer 1898	0: 20
<i>Idun</i> 1893 (nr 1 felas)	2: —	<i>Iduns</i> julnummer 1901	0: 25
<i>Idun</i> 1904 (med julnumret)	3: —	<i>Iduns</i> julnummer 1904	0: 30
<i>Idun</i> 1908 (med julnumret)	4: 50	<i>Iduns</i> julnummer 1905	0: 30
<i>Idun</i> 1909 (med julnumret)	5: —	<i>Iduns</i> julnummer 1908	0: 50
<i>Idun</i> 1910 (med julnumret)	6: 50	<i>Iduns</i> julnummer 1909	0: 75
<i>Iduns</i> julnummer 1894	0: 20	<i>Iduns</i> julnummer 1910	1: —

LÄS!

Svensk officersfru i Persien.

äro tånjbarare än hvad som i allmänhet anses förenligt med deras höghet och påverkas synnerligen af breddgraden, hvarför just den ofvannämnda kan betecknas som i högsta mening nationell. Svensken mer än kanske någon annan är störst i undergången, och den landsman, som inte uppfattar den storheten, har inte mycket kvar af de ursprungliga rasmärkena.

Är det slutligen nödvändigt för förebyggande af misstag att sluta denna apologi för ett delvis klandervärdt verk med erkännandet att trots den ömmaste pietet för fullkommandet af bokens behagliga skapnad, finns det sidor i densamma, som vi med odelad glädje skulle sett strukna, då deras intelligensfria innehåll inte kan tänkas bereda nöje annat än i lokaler, hvilkas art inte bör i Iduns spalter närmare bestämmas.

Man förvånas, då man läser den novellbok som *Richard Wallner* kallat *Apan*, ett i och för sig icke odeladt lockande namn. Förvånningen börjar inte genast. Man läser några sidor, lägger märke till den sobra nästan torra stilen, och är man recensent väntar man med trött resignation ett nytt prof af den berättarkonst, hvars utöfvare i dessa dagar fylla betyngade arbetsbord med volymer af det slag som gå minst 13 på ett dussin. Förmodan är ogrundad. Det är möjligt, att *Richard Wallner* inte föresatt sig att vara originell i valet af sina ämnen. Han är det emellertid. Han sysselsätter sig med människor, som gå vid sidan om de gängse typerna, och han ser dem med en blick, som inte står flertalet af novellförfattare till buds. *Apan*, det är mannen i den första novellen som likt *Djungelbokens* bandarlog inte hör under djungelns lag. Djungeln det är här den vanliga människans värld. Men öfver den står de utvalda andarnas. Mannen i novellen har slitit sig lös från de vanliga människorna, men han hör inte till de utvalda. Han hör ingenstädes. Han är en öfvergångsform. Det är hans ödes tragik. Detta är tecknad kväljande påtagligt och enkelt. För honom finns det ingen utväg ur hans tillvarors brydsamma labyrint. Ingen lösning på gåtan. Han har intet annat att göra än kapitulera i striden om sitt eget försynta lyckokraf, gå in under djungelns lag och låta sig trampas ned af dess invånare.

I *Den filosofiske dagdrifvaren* skildrar *Richard Wallner* äfven en öfvergångsform, inte som den förra främst bestämd genom inre förutsättningar utan en produkt af tidsströmningar. Äfven här lyckas han nå en giltig formel för en människas sjäslif, annars icke gripbart för hvar och en, och därigenom öka läsarens människokunskap.

Richard Wallner, som sålunda dokumenterar sig som specialist på kulturmänniskor, visar sig dessutom förvånande säkert underrättad, när det gäller att skildra okunnigt folks tankar och känslolif, som behandlas i ett par noveller.

Denne författares syn, fullkomligt illusionslös och därmed tillhörande ett nyss förflutet kulturskede, utmärkes inte genom den tillhörande litterära och mondäna posen: en molluskartad viljelöshet och ett meningslöst hångrin. Man spårar i stället i hans andliga anletsdrag en seg vilja och en förtviflad lifsenergi.

Bland diktsamlingar är att nämna: *Birger Mörnerns Mot aftonglöden* en poetisk "journal intime", där en varm stämma ljuder dämpadt i begrundande saknad eller resignationens patos. Det lilla häftets innehåll är sofradt, och några af dess välljudsmättade strofer ringa i örat äfven efter läsningens stämning af stilla vemod.

Det finns inte allt för många böcker i den moderna skönlitteraturen, som utan alla förbehåll kunna rekommenderas till läsning för ny-

FRU FOLKE.

hvars porträtt vi här meddela, har *Idun* träffat öfverenskommelse om resebref från Persien. I midten af december beräkna svenskarna att vara framme i Teheran, och så snart vår korrespondent hunnit orientera sig något kunna vi vänta oss skildringar af en svenskas öden i Persien, om hvilka vi hoppas att de skola komma att intressera vår läsekrets.

Vid affärden på Oihonna: från vänster till höger: ryttmästare Siefert, intendenten Nicolin, löjtnant Norén-Brandel, kapten Folke, löjtnant Lewenhaupt, löjtnant Borell och kapten Glimstedt. Damerna äro: fru Folke, grefvinna Lewenhaupt och en syster till fru Folke.

konfirmerade flickor. Det är med glädje jag anger två arbeten, som uppfylla alla de strängaste fordringar på en upphöjd etik, och hvaraf åtminstone det ena har den otvetydiga förtjänsten att vara roande. Det är *Bangkeholm*, roman af *Frida Åslund*. Den handlar om ett antal glada och förtjusande unga flickor, som växa upp i ett fattigt hem på landet vid en vik af Mälaren. Den odygdigaste och sötaste af dem alla heter Gudrun och kallas för Gude markatta. Hon är lång, spenslig och smidig som en vidja och graciös som en kattunge. Hon har röd mun och spetsig haka, och hon är retsam och förgärlig och snäll och uppförande om hvartannat. I sitt lilla buriga hufvud gömmer hon på storsinnade föreställningar om sin plikt att försaka lyckan för att rädda det fattiga hemmet från undergång. Och när den dagen kommer, att detta offer verkligen kräfs af henne, tvekar hon knappast att gifva det. Då ha vi lärt oss att hålla af Gude markatta, och vi skulle knappast förlåta författarinna, om hon inte i sista stunden löste Gude från hennes löfte och gjorde henne lycklig med sin barndomsvän Hans, som hon gnabbats med genom hela boken, så att hon, Gude, till sist gråtande försäkrar att de skola bli "ett rysligt par — du högfärdig och häftig och jag ryslig på många vis". Men läsarens tillförsikt att allt skall gå bra rubbas inte här af. *Bangkeholm* är dessutom berättelsen om en gammal familjegård och de friska ungdomarnas mor fru Margareta, som kämpar en hård kamp för att hålla den kvar i slakten trots fattigdomen, och som så går upp i kärleken till gården, att hon glömmar människorna och deras

lycka för den. Boken har framför allt förtjänsten att vara underhållande och ungdomsfrisk, men stilen är inte fri från tillkrångling och förkonstling. Särskildt verkar detta ogynnsamt på talspråket med dess icke uppnådda sträfvan efter ledighet.

Den andra ungdomsboken *På vandring* af *Gunhild Palmær* äger några gedigna, men mindre älskvärda förtjänster. Stilen har förvånande nog en och annan icke fördelaktig reminiscens af *Olof Högborgssvenska*, som särskildt påkommer i de icke alltför sällsynta stunder, då författarinna af ämnets allvar förledes att deklamera. *På vandring* handlar liksom *Bangkeholm* om några fattiga och vackra systrar, men bokens yrhätta Bettan har inte Gude markattas oemotståndliga friskhet och ursprunglighet. Hennes syster Ragna är en framstående skönhet med en sällsynt ädel karaktär. Hon hör knapp hemma på jorden, och hennes oförvållade lidanden fylla oss med vemod. När hon på bokens sista sida tillfrisknar från en dödlig sjukdom, bli vi inte en gång odeladt tillfredsställda. För Ragna Brehmer kan tillvaron aldrig bli annat än ett mödosamt problem, hvars lyckliga lösning inte kan tänkas på denna sidan grafven. Det är också det ovanliga med denna roman, att den inte tycks förlägga tyngdpunkten af tillvaron i jordelivet. Men dess lifsuppfattning är inte sekteriskt färgad, utan tillräckligt frisinnad att kunna uppskattas äfven af olika tänkande.

GERTRUD ALMQVIST.

Hennes nåds julafton.

af Ejnar Smith.

HENNES NÅD var ur humör. Hon hade funnit tre små rostfläckar på damastduken, som tagits fram för middagen, och skrapan åt fröken Berger var sannerligen välförtjänt.

Fröken Berger hade ingenting svarat, utan bara böjt ned hufvudet, och Gud vet, om inte människan tagit till lipen.

Hennes nåd funderade på det, medan hon långsamt steg upp för vindeltrappan till hörnsalongen. Hon hade bestämdt i förargelsen slungat fram ett eller annat om afsked, men det menade hon alls inte, ty fröken Berger var duglig, det kunde ingen påstå annat, och någon måste förestå hushållet. Det var ju omöjligt hinna med allting själf.

När grefvinna kom in genom den lilla dörren till salongen, höll Jansson på att draga upp klockan på kakelugnsfrisen. Vedbäraren låg bredvid honom på golvet och brasan var inte tänd ännu. Jansson hörde ingenting, där han stod med krokiga knä och ett hvitt förkläde knutet utanpå livréet. Han började bli gammal och döf, Jansson, och glömsk med.

— Hör han, sade grefvinna och stannade vid dörren.

Det knäckte till i knäveckan på Jansson, och han vände sig om, skrämmd och skuldmedveten.

— Hör han, Jansson, upprepade grefvinna och satte ögonen i honom, som när hon var riktigt ond. — Är det måndag i dag?

— Nej, hennes nåd, det är onsdag.

— Hvarför drar han upp klockan nu då?

— Den... den hade stannat.

— Då glömde han den i måndags.

— Ja... Ursäkta, hennes nåd. Men jag har inte glömt fler än den här.

— Hvilken dag dras klockorna?

— Hvar måndag, hennes nåd, utom pendylen i salig grefvens rum, som går fjorton dar i sträck.

— Kom ihåg det, Jansson, annars pensionerar jag honom.

Grefvinnan gick genom rummet och in i gula galleriet.

Julgranen stod inflyttad på sin vanliga plats framför midtfönstret. Den var mörk och frisk, nyss kommen från skogen. Julstjärnan satt i toppen, men annars var den tom. Askarne med grannlåten voro ändå öppnade och trappstegen framställd. Fröken Berger hade fått gå ifrån nyss, när grefvinnan kallade på henne nedifrån linnekammaren.

Brasan knastrade borta i kakelugnen. Det var Janssons styrka att sköta brasor, och han lade alltid litet kädig barrved bland björken. Hennes nåd ville, att man skulle höra elden för hemkänslans skull.

Det var riktigt skumt i det långa smala galleriet, de tre höga fönstren hade inte mycket ljus att släppa in så som det mulnade upp ute. Kanske blef det snö fram på dagen.

Grefvinnan riktade oafvänt blickarne åt fönstren, medan hon passerade rummet. Träden i parken stodo kala, och det var barmark. Sjön låg redan, men isen var knappast säker. Unge grefve Christer åkte skridskor därute — ensam — och hon såg honom strax bortom badhuset. Han gjorde sina figurer så smidigt, som om det gällt att vinna en ny pokal.

Grefve Christer var inte bara af böjelse sportsman, idrotten var honom en plikt, och han såg däri ett lika osvikligt som enkelt medel att lösa den sociala frågan. Han var obotligt frisinnad, rent af abnorm, påstod hans broder, legationsrådet, som ändå själf gärna ville vara med om "alla verkligt sunda reformer på det beständes grund."

Grefvinnan hade kommit in i salig grefvens skrifrum, som hon numera tagit till eget bruk. Borta vid dörren till trapprummet stodo de bägge korgsängarne med julklappar, och på skrifbordet lågo de sista småsakerna för att inlackas.

När grefvinnan skulle fara till staden för en vecka sedan, hade hon frågat fröken Berger, om hon ville ha ett guldur eller pengar i julklapp, ty nu hade flickan varit i tjänsten i fem år. Grefvinnan mindes, hur fröken rodnat öfver hela ansiktet och knappt kunnat få fram svaret: Pengar. Hennes nåd visste så väl, att flickan hade en stackars fattig mor och många syskon någonstans neråt landet, och därför skulle hon nog få pengarna, men i en af skrifbordslådorna fanns ändå uret med sin långa kedja. Det skulle ligga vid frökens huvudgård, när hon kom upp på sitt rum till kvällen. Stackare, hvad hon skulle vara trött då. Grefvinnan blef blid vid tanken och förstod också, att flickan skulle bli så tacksam, att hon glömde de oresonliga förebräelserna för en stund sedan.

Hennes nåd ställde sig i fönstret. Dragen skärptes, när hon betraktade sonen där nere. Det var på trots, han gått dit, i förbittring öfver att hans mor vågat anmärka på, att han kommit hem utan examen denna gången också. Hon hade ändå långt ifrån varit sträng. Men han lät tiden gå ifrån sig och en Kark var skyldig att göra karriär. Mest begåfvad var han också af sönerna. Hvarken legationsrådet eller rytmästaren hade så godt huvud som han.

Grefvinnan hörde hur det började prassla bland julgranssakerna ute i galleriet. Det var fröken Berger, som kommit tillbaka. Hon rörde sig därute på sitt stillsamma sätt, och grefvinnan undrade med en halfkväfd själföföbräelse, om hon hade röda ögon. Det skulle aldrig fallit den gamla damen in att be om ursäkt.

Grefvinnan vände sig från fönstret, just som Jansson kom in från trapprummet och anmälde, att vagnarne voro färdiga att köra till stationen, om hennes nåd önskade något.

Hon fick en sådan där instinktlik oro för

att inte allting skulle vara i ordning, som mångårig vana vid tjänstefolks brister nu för tiden påtvingat henne. Det var ett ständigt bekymmer, fastän hon visste med sig, att hon hade tyglarna i sin hand.

— Låt vagnarne köra fram till trappan först, sade hon till Jansson och gick rakryggad med hastiga steg ut i trapprummet förbi den gamla trotjänaren.

Han stultade efter så godt han kunde med sina giktbrutna ben och hann inte en gång hålla i pälskappan åt henne nere i vestibulen, innan den var på.

— Raska på, Jansson, kommenderade hon, och när han trefvade i väg öfver gårdsplanen till gästrumsflygeln, där han kunde nå att ropa nedåt stallet, stod hon redan på trappan och väntade.

Det var gråkallt, och emellanåt kommo hvassa vindpustar från norr.

— Det blir snö, tänkte grefvinnan, som hon gjort hela dagen.

Hon stampade några gånger för att hålla sig varm om fötterna, och hennes alltid uppmärksamma ögon iakttago allt i den vana omgifningen.

Flaggan fladdrade från sin stång, men kunde inte lysa upp den grå dagern. Det såg ut, som den frös. Helg var det i luften ändå, och snart kom stilla fred öfver gården. De högljudda fågelsvärmarne omkring julkärfvarne störde ingen. Den kampen för födan måste man le åt. Långt nere i allén syntes ett åkdon. Det var mjölkskjutsen redan på väg hem.

Jansson vände tillbaka upp mot trappan. De bägge stora doggarne hade kommit till grefvinnan. De ödmjukade sig inför sin gud, och hon smekte dem förströdt.

— Hon är som en drottning, tänkte Jansson, lika underdånig han också — och allt skall hon passa själf.

I detsamma gåfvo hundarne skall, ty vagnarne körde fram.

— Couche Castor! Couche Pollux, befallde hennes nåd, och de kröpo tysta tillbaka uppför trappan till hennes fötter.

Först kom "spegelglasvagnen" med fuxarne. Lackeringen sken, seldonen blänkte och hästarne koketterade. Kusken Karlgren körde själf, och hans skarpa, slätrakade hästkarlsansikte väntade orörligt under björnskinnsmössan. Bredvid honom satt Stall-Sven lika högtidlig med armarne i kors. Han var högröd i ansiktet, pojken, och hjärtat satt i halsgropen på honom ännu, när hennes nåd såg på honom.

— Det är bra, Karlgren, sade grefvinnan och nickade vänligt. — Kör!

Fuxarne satte i gång. Nyström, som körde den gamla täckvagnen, "orrekojan", som grefvinnan kallade den, hade inte så god tur.

— Regina är slarfvigt skodd och han själf orakad. Låt mig inte se sådant en gång till. Kör!

Enbetsdroskan, som kom sist, brydde grefvinnan sig knappast om att se på, och ändå hade Karlgren junior gjort sig så mycket besvär. Men hon gaf honom ändå en vänlig nick, just som hon gick in.

Vagnarne rullade bort utför allén och från stallplanen kom en skjuts för bagaget körande och slöt sig till de andra.

Om två timmar hade grefvinnan huset fullt. Mest längtade hon efter barnbarnen. Ett sådant lif de skulle fira hela julloftet utöfver. Mätte det nu komma snö bara. Och så måste isen bli riktigt säker, innan farbror Christer fick taga dessa med sig ut.

— Säg till Ulrika, att hon dragit upp gardinen snedt i köskammaren, sade grefvinnan till Jansson, när han tog emot kappan inne i vestibulen.

— Ja, hennes nåd.

Jansson såg efter henne uppåt trappan till öfvervåningen.

— Gud hvad hon märker allting, muttrade han för sig själf. — Hon har ögon i nacken. Och jag, stackars vase, som tappar minnet.

Han suckade bekymrad och fumlade länge med kappan, innan han fick upp den på hängaren.

Grefvinnan kom tillbaka till skrifrummet. Fröken Berger höll ännu på med julgranen inne i galleriet. Hon flyttade just på trappstegen, så att snart var väl allting färdigt.

Hennes nåd satte sig vid skrifbordet och tände lackljusstaken.

Det förgick en stund, och hon märkte inte, att det blef tyst i galleriet.

Hennes nåd skref julklappsvers. Ett nytt paket — det innehöll ett cigarrettfodral af silfver — låg färdiglackadt. Hon funderade ett ögonblick och så skref hon med ett litet spydigt leende på läpparne:

"Gref Christer, Du förgäter, att den late kan njuta otium med cigarretter. Det är ej otium cum dignitate, mitt hedersord därpå i pant jag sätter."

Grefvinnan lade ned pennan. Hennes drag mörknade och missnöjet öfver sonens uteblifna examen blef bittert.

Kanske skulle han bli sårad öfver den lilla versen? — Åh nej, han kände nog sin mor, både hennes kärlek och hennes kraf. Han fick finna sig i ett skämt, om det också bet.

Hon reste sig och gick beslutsamt bort till den ena korgsängen, där hon lät det lilla paketet glida ner.

Medan hon ännu stod lutad, hördes ett skrik från galleriet, ett rop som från en människa i lifsfara.

Grefvinnan ryckte till. En isande ångest slog ned på henne, och så greps hon af feberhetta, som dref fram svett droppar på pannan.

Hon anade hvad som händt i samma stund hon hann ut ur galleriet.

Vid ena fönstret låg fröken Berger på knä med ansiktet gömdt mot en stol, men så lyfte hon på huvudet igen med onaturligt uppspårade ögon, långsamt, tills hon såg ut öfver fönsterkarmen. Då bröt ett nytt skri fram öfver hennes läppar, det var inte mänskligt längre, utan som ett dödsjagadt djurs.

Grefvinnan stod nu bredvid henne orörlig.

Där långt ute på sjön kämpade hennes son för lifvet. Med sina skarpa, gamla ögon såg hon honom fullt tydligt. Han hade varit för djärf, vågat sig för långt ut eller ödet vete, hur det skett. Nu lyfte han sig mot iskanten. Skulle den bära? Då hörde hon helt svagt därutifrån ett nödrop. Trots afstånd, murar och rutor borrhade det sig in i henne. Hon såg isen brista.

Hennes ögon kunde inte släppa punkten, där han försvunnit.

Några af husfolket rusade ned öfver terrassen. Castor och Pollux kastade sig med långa språng skällande efter dem. Den gamla köksan, bararmad och rödmosig, och ett par af flickorna stannade vid stenbarriären utan öfverplagg och med vind i håret. Karlarne hunno ned till stranden och gåfvo sig ut på isen med några plankor och badhusdörren, som de tagit af hakarne.

Men borta vid vaken var det tomt.

Grefvinnan stod alltjämt orörlig och ögonbrynen drogo sig tillhopa af spanandet, som då hon var vredgad. På en gång ryckte hon till och kom ihåg människotrasan bredvid sig.

— Christer, Christer, hviskade flickan mellan snyftningarne.

— Christer, upprepade grefvinnan frammande.

(Forts.)

Deckars Konstkrönika

NATIONALMUSEUM har i dagarna erhållit en del alster af in- och utländsk konst, dels inköp, dels gåvor, af hvilka flera äro af stort intresse. De utländska dukarna bära namnen William Orpen, Paul Gauguin, Mikael Munkacsy, Hoppner m. fl., och af våra egna träffa vi Egron Lundgren och Zorn.

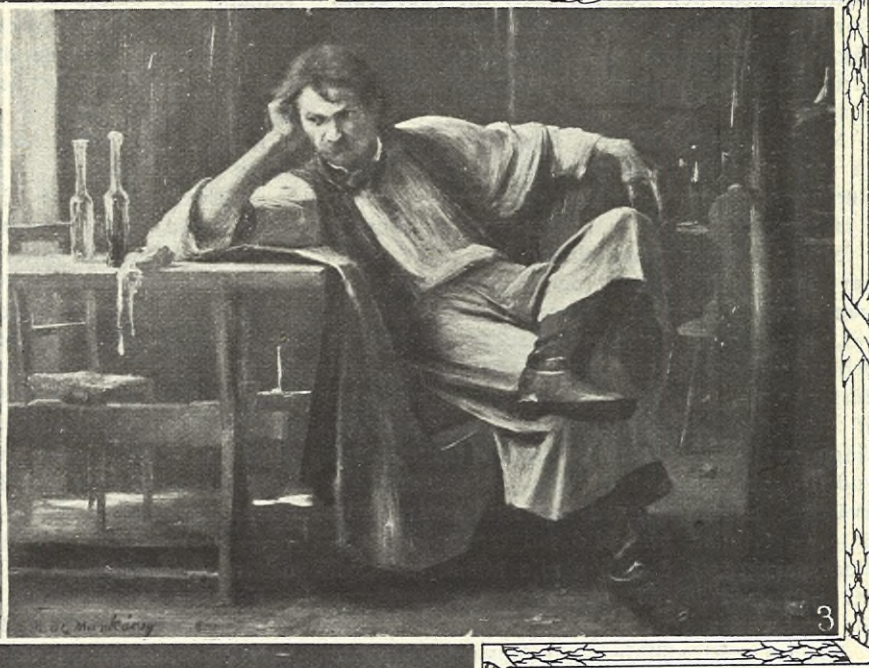
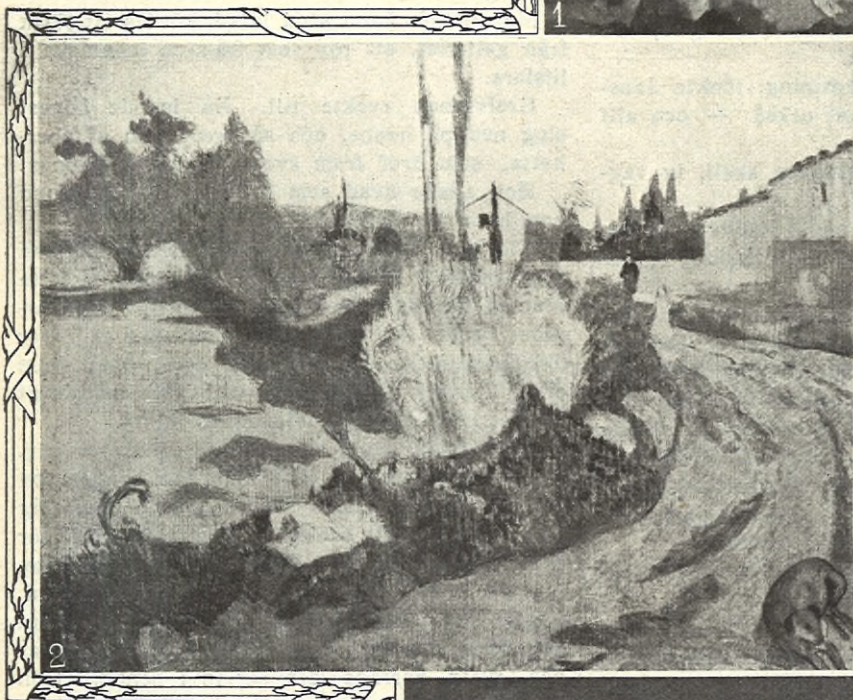
William Orpen härstammar från "den gröna ön" och räknas nu till det unga Englands mera betydande konstnärer. Hans "Jockeyen", som f. ö. lär vara ett självporträtt, är en flott bild, så engelsk till hela sin uppfattning och med en färg, från hvilken utgår något af en höstdags friska svalka.

Paul Gauguins provencalska landskap kommer kanske ej att tilltala dem, som önska ett mera ordningsfullt utförande af detaljerna, men kompositionen äger i alla händelser en utomordentlig charm i stämningen och elegans i linjerna. Här är konstnären icke längre impressionisten, som i en snabb rörelse fixerar ögats första intryck, utan hans penselföring är mera besinningsfull, den analyserar, ger landskaps psykologi.

Ett symptomatiskt intresse har Isaac Grünewalds utställning i Hallins konsthandel. Det predikas oss att "De unga" till hvilka Grünewald hör, representera den nya konsten, som tränger sig fram i tiden och aflöser impressionismen och andra gammalmodiga konstarter. Och man frågar sig själf: skola vi en gång vänja vårt öga vid hvad som nu synes oss meningslös fulhet, afsiktlig och schematisk förvrängning af naturen? Skola vi nå till den uppfattning af det sköna, som nu endast är de esoteriska andarna bland konstnärer och kritici förbehållen? Eller skall denna "konst" vissna och förkastas, innan den slagit igenom, och de dagar varda kommande, då konstförståndiga endast le åt att man ens diskuterade det konstnärliga värdet hos feltecknade och afskräckande gröna kvinnekroppar eller några äppelkört på en sned och sluttande tallrik eller några färgklickar, som skola återge medelhafsländernas prakt?

Eller ännu en ny möjlighet — skall ur detta kaos arbeta sig fram en ny värld, där till slut äfven det sköna

Hvad beträffar Mikael Munkacsys tafla "Själfförakt", kan den knappast räknas vara någon vinst för den utländska samlingen af modern konst i vårt nationalgalleri. Men den finns nu en gång där, och hur förargligt fallet än kan vara, måste man resignera.

Däremot är det en stor ögats glädje att dröja framför Egron Lundgrens oljemålning, en bild från engelsk-indiska kriget 1857—59, "Spionen förhöres". Den djupa, skimrande färgen, den raska modelleringen af figurerna och det dramatiska i själfva momentet — alltsammans röjer mästaren med det kvicka ögat och den snabba penseln.

skall finna sig till rätta, trifsamt som det är, enligt det berömda skaldeordet? Den som lever får se.

Den svenska riktningen är som bekant en direkt afläggare af den nyaste franska konstriktningen, och vid en jämförelse mellan den äkta Matisse, som äfven finnes att beskåda hos Hallins, samt taflorna i utställningen, kan man konstatera, hur snällt och lydigt De Unga eller De Åtta, hvilka med ett drag af sin pensel sudda ut sina svenska föregångares verk och berömmelse — följa de franska auktoriteterna.

1. WILLIAM ORPEN: JOCKEYEN. 2. PAUL GAUGUIN: SYDFRANSKT LANDSKAP 3. M. MUNKACSY: SJÄLFFÖRAKT. 4. EGRON LUNDGREN: SPIONEN FÖRHÖRES. A. BLOMBERG FOTO.

Högre folkskolor för flickor

I DET GAMLA HUSET Grefteuregatan 44, som tillhör Sällskapet för folkundervisningens befrämjande, är "Högre folkskolan för flickor" inrymd. Skolan, hvars föreståndarinna är fröken Anna Landelius, underhålles af Sällskapet, och lärjungarna erhålla dels en fortsatt teoretisk undervisning, dels en förberedande utbildning för vissa praktiska uppgifter, nämligen för verksamhet som blifvande husmor i det egna hemmet eller i andras som husföreståndarinna och barnavårdarinna, vidare som sjuksköterska, handels- och kontorsbiträde m. m.

Denna skola, som är afsedd för flickor, som genomgått 14

kurser i Stockholms folkskolor eller på annat sätt inhämtat motsvarande kunskaper, är enastående i sitt slag. Mig veterligen finns i Sverige ingen annan dylik skola, där flickor efter folkskolans afslutning jämte teoretisk undervisning få en så mångsidig praktisk utbildning, och kan den därför med rätta betraktas som en kvinnlig yrkesskola.

Det märks också väl på den stora tillströmningen hur behöflig och på samma gång omtyckt skolan är. Många fler ansökningar ligga inne, än som kunna beviljas. Afgiften är låg. Lärjunge i första klassen erlägger 25 kr., lärjunge i andra 35 kr. i terminen. Därjämte finnas friplatser för medellösa.

GRUPP AF ELEVER

I SKOLEN

HANDARBETSTIMME

BARNVÅRD

SJUKVÅRD

TRÄDGÅRDSARBETE

Hvarje klass räknar blott 20 elever, hvarför årligen endast 20 nya lärjungar kunna antagas, men hvad är detta mot det stora antal, som i brist på dylika skolor ej kan komma i åtnjutande af en för hemmen så ytterst nödvändig utbildning? Man får dock vara glad, att denna föregångsskola finnes och hoppas, att den snart må följas af många liknande.

I första klassen äro fem af veckans dagar anslagna till teoretisk undervisning, vanliga skolämnen jämte bokföring, vid hvilken särskild vikt lägges. Eleverna få ej blott lära sig att föra bok utan måste också göra åtskilliga kostnadsberäkningar såsom hvad deras eget uppehälle går till m. m.

Dessa fem dagar användas äfven till undervisning i teckning, sång, sjukvård och trädgårdsskötsel. Förr hade hvarje flicka ett eget litet land i trädgården, som hör egendomen till, och fick, om hon var i staden, behålla detta äfven under sommaren. På senaste tiden ha flickorna fått sköta trädgården gemensamt och under sommarens lopp fått dela produkterna. På illustrationerna syns, hur glada och belåtna de äro vid sitt friluftsbete.

Undervisning i sjukvård lämnas af fröken Sally Petterson. Af bilden framgår, hur de få lära sig lägga olika förband och lyfta sjuka. Att de under dessa timmar få kunskap om mycket annat, som hör hit, är själfklart. Men det kan verkligen ej nog uppskattas att de unga få någon insikt i den kräfvande konsten att vårda sjuka.

Hvarje lördag delas första klassen. 10 flickor komma upp i skolköket och 10 in till sömnaden. De, som ena gången varit i köket, komma nästa gång till sömnaden, och så byts det undan för undan.

I skolköket få de under två lärarinnors ledning laga mat, och i sömnaden, hvartill anslagits fyra timmar åt gången, få de första terminen sy prydnadsarbeten i allmogesöm på linne med tvättäkta linnegarn (kuddar, lysdukar m. m.) Andra terminen sys barnkläder, gosskostymer och klädningar.

Sömnadsundervisningen i båda klasserna skötes af fru Sigrd Övarnström.

Andra klassen är under veckans första 5 dagar delad i två grupper, 10 elever i hvarje, hvaraf den ena går 18 veckor i skolköket. Den andra gruppen delas åter i två, hvaraf 5 gå 9 veckor i barnavårdsskolan och 5 lika många veckor i sömnad. Efter denna tid byts det om, så att de, som gått i barnavård komma i sömnad. Efter 18 veckors förlopp slås dessa 10 ihop och komma upp i skolköket, då de andra 10, som varit där, i sin ordning delas på barnavård och sömnad.

Hushållsskolan är belägen tre trappor upp. Jag kom på besök en fredag middag vid 1/2 2-tiden och fann de unga med skolköksföreståndarinnan, fröken Alma Fahlén, samlade vid frukostmiddagen i salen. Veckans öfriga dagar lagas både frukost och middag. Det låg en anda af hemtrefnad öfver det hela, och både lärarinna och elever sågo glada och belåtna ut.

I det stora, ljusa kökets midt stå 5 aflånga, rymliga bord och vid ena långväggen 4 spisar och ett gaskök. Vid hvarje bord arbeta 2 flickor, som tillsammans ha att laga maten för 4 personer. I hushållsskolan äta nämligen äfven lärarinnorna samt flickorna från barnavårdsskolan.

En af flickorna är alltid husmor för dagen. Hon har ansvar för kassan och måste göra beräkningarna samt föra kassakladd och kassabok. Till husmoderns skyldigheter hör också att gå till torget och handla.

För att eleverna skola få tillfälle att lära sig litet af hvarje i matlagning, tar hushållsskolan

emot beställningar på stekar, kalla rätter, inläggningar, bröd, kakor, enklare och finare.

Då och då lagas s. k. repetitionsmiddagar på egen hand och likaså profmiddagar, till hvilka sistnämnda direktionsmedlemmarna och flickornas mödrar inbjudas.

Det är emellertid ej blott matlagning som läres här, utan äfven alla andra inomhus förfallande sysslor. Så måste eleverna själfva hålla våningen, tre rum, serveringsrum, skafferi, kök och tambur i ordning.

Två veckor af de till hushållsarbetet anslagna tagas undan för undervisning i tapetsering. En vanlig skolsal är tagen till verkstad, och där sys och stoppas madrasser, kuddar, öfverklädas soffor, fätöljer m. m. De unga bli visserligen ej fullärda på dessa 14 dagar, men de hinna dock få ganska god öfning och kunna sedan använda sina kunskaper i hemmet eller bygga vidare på den grund, som lagts i skolan, och utbilda sig till tapetsererskor. Det är alltid 5 flickor i sänder i denna kurs, under hvilken tid endast 5 arbeta i skolköket.

Under sömnadskursen i andra klassen sys linnesömnad, ett nattlinne med broderad remsa, som förfärdigas af flickorna själfva. Jag såg ett sådant färdigt plagg. Det var väl sydt, prydligt och tillräckligt stort med nedliggande krage och besparing. Enligt beräkning kan modellen med lätthet ändras och användas till manskjorta.

Vidare få de sy hvar sin ylleklädning till hvilken de själfva få välja modell. Mönstren ritas af flickorna, och när de hunnit så långt, profva de på hvarandra. Som fyllnadsarbete sys en första utstyrsel för späda barn.

En half trappa upp öfver gården är barnavårdsskolan belägen. Den står under uppsikt af dr Inez Laurell och ledes af fröken Ulla Nordenstierna.

Späda barn, hvilkas mödrar äro ute på arbete under dagen, vårdas där af eleverna. Dessa ha ej blott barnens skötsel om hand, utan måste också hålla den af tre rum bestående våningen i ordning, vidare tvätta barnkläderna och laga dem.

Det var ett sant nöje att komma in i det välskötta lilla hemmet. I det största rummet voro barnen och deras unga vårdarinnor jämte lärarinnan samlade. Några af barnen gingo, fastän ännu stapplande, andra lågo och sofvo i sina fina hvita bäddar, och en liten förtjusande pys satt upprätt i sängen och log emot oss. Det syntes tydligt, att de små hade det godt, och att de unga sköterskorna med kärlek ägnade sig åt sitt värf. Det lär vara med stor saknad de lämna barnavårdsskolan, när de 9 veckorna äro förbi.

En sådan utbildning, som fås i denna skola borde hvarje flicka efter skolåldern erhålla, så att hon i en framtid ej stode rådlös, när det gällde att vårda egna eller andras barn. Det är förfärande att se, hvilken okunnighet ännu råder bland kvinnor, just hvad beträffar barnets rätta vård. Man gripes af medlidande, när man ser, hur de i missriktad välmening rent af vansköta de små. Och man kan ej vara nog tacksam mot dem, som satt sig målet före att taga hand om våra unga flickor efter skolåldern, så att de först och främst lära sig att sköta allt, som hör kvinnans arbetsfält i hemmet till, men å andra sidan få utbildning äfven på sådana praktiska områden, där de på grund af särskilda anlag kunna finna en för dem passande verksamhet och lifsuppgift.

HANNA KAMKE.

Ungdomslitteratur.

Lönroth, E. Bibliska gestalter.

I FÖRORDET till denna bok anger författarinnan som sin uppgift att försöka få de bibliska gestalterna att träda fram från bibelns blad som lefvande personligheter. Ingenting kan heller vara viktigare för inlevandet i gamla testamentets anda än en på samma gång klar och innerlig uppfattning af de stora folktyper, som utgöra dess språkrör. En af de största svårigheterna vid utformandet af de bibliska gestalterna är emellertid att undvika att tillägga dessa tankar och känslor, som ligga oss nära, men måste ha varit dem och deras tid främmande. Här har förf. gått till verket med en prisvärd pietet, som gjort handen varsam i de fritt utformade utsmyckningarna. Hvad man skulle önskat, är att förf. ägnat mer omsorg åt den historiska bakgrunden. "Af fruktan att få främmande ämnen i färgen" har hon, säger hon, "ej velat begagna sig af bibelforskningens resultat." Men då den för vinnande af åskådlig erforderliga konstruktionen nödvändigtvis blandar främmande ämnen i färgen, vore det inte bättre, att dessa hämtades från vetenskapen än från andra håll? Gifvetvis hade det åtminstone varit en vinst för barnen, om af framställningssättet framgick, att det gammaltestamentliga gudsbegreppet skiljer sig från vårt.

Säkerligen komma emellertid våra kristendomslärare att känna sig tacksamma öfver den värdefulla hjälp denna bok mången gång kan ge dem vid förberedelsen till morgonböner och andra andaktsstunder.

Småttingarnas illustrerade vis- och sagböcker.

Bland de illustrerade sagböcker, som till dato kommit mig till handa, förefaller mig en rent af motbjudande, nämligen *Kräddrömmar*. Antagligen är det förf:s mening, att boken skall vara en aptitlig samhällssatir i djurdräkt. Men småbarn ha nu lyckligtvis sällan sinne för eller erfarenhet af sådana saker, som här framställas, och bekantskapen kan saklöst uppskjutas åtskilliga år framåt. — I *Fru Kajsa Rulta och hennes katt* äro bilderna både roliga, duktigt tecknade och friskt målade. Men verserna äro af enklaste slag. Det är oförlätligt i våra dagar att servera rim och meter som följande:

"Den där, den gör jag — låt mig se — till öfverste ceremonimästare!"

Rent af ljufligt är det att från sådan poesi komma till det förtjusande lilla konstverk, som bär Jeanna Oterdahls, Elsa Beskows och Alice Tegnér's namn, *Dags visor*. Hvad som skiljer dessa små visor från tusen andra är deras ljuftva enkelhet, friskhet och omedelbarhet. En sådan dikt som "Stackars lilla ogräs!" är ett rent mästestycke af fin och öm känslighet, som inte ett ögonblick öfvergår i sentimentalitet. Och bakom det hela ligger ett oändligt perspektiv af lifsvisdom så enkel, att den kan glänsa i ett litet barnaöga. En lyckligare kombination af diktare, illustratör och kompositör än den, som skapat denna pärla bland barnböcker, kan nu också knappast uppletas.

För omväxlings skull bjuder Anna Wahlenberg på dramatik. Hennes *Sagoteater* kommer säkerligen att ge anledning till mycken rolig lek. De små skådespelen äro utrustade med hela den nödiga apparaten af kejsare och kungar, prinsessor och fattiga lyckopojkar, troll och tomtbissar. Alltsammans är för resten mycket barnsligt i god mening, rart och roligt utan pretention. "Prinsessans visa" kommer antagligen att slå mest an på små romantiska flickor.

Eva Wahléns *Konsten att bli kung* är inte

oäfvén, fast den just inte bjuder på något nytt. En del af berättelserna hålla sig på sagofantasiens vanliga mark, och mest poetisk af dessa är nog "När björken fick hvita kläder". Några andra ge ett stycke barnpsykologi. En alldeles förträfflig sådan och säkerligen lika njutbar för små som stora är: "Hvad tänkte Tasse på?", den rörande historien om när Tasse inte kunde stå emot den förföriska honungskrukan. Mycket konstlade förefalla däremot ett par allegoriska sagor.

En af årets bästa sagböcker för 8 å 9-åringar är Vilhalm Nordins *Röda ryttarn*, historier med friskt humör och spelande lif. De underbaraste äfventyr aflösa hvarandra i en aldrig sinande ström. Raskt och hurtigt tecknade figurer, lustiga namn som röfvaren Domp-Domp-Dubbeldromp och fyndiga repliker fastna i den roade läsarens minne.

MARIE LOUISE GAGNER.

Kvinnovapen.

I anledning af hattnålsstriden.

ACK, HURU SKÖNT i Paradiset,
då Adamsdräkten var modern! — — —
Men skapar'n höjde hotfullt riset
och fikonlöf man tog till värn;
man måste krypa in i hydda
och snart med klädesplagg sig skydda.

När mannen drog till skogs att jaga
— se'n han förätit sig på frukt —
fick kvinnan hemma maten laga
och hålla barnen uti tukt.
Hon måste ock af vildbrådsskinnen
sy både skjorta, byx och linnen.

Så blef hon van att *nål* handtera
och sedan under seklers lopp,
hon lärt att riktigt fint *brodera*,
att skyla mången brist med *stopp*.
Hon till sitt vapen *nålen* valde,
och mångt nålstygn därom talde.

Nu har hon blifvit "man i staten,"
fått rösträtt i kommunens råd.
Hon vill ej sy, ej laga maten,
men drömmer blott om djärfva dåd.
Med rykte stort hon går till grafven,
om bara hon får hjälp af — *Stafven!*

Och nu i sina högfärdstankar,
— förlåten, systrar, min kritik! —
Hon går helt stolt omkring och vankar,
en amazon på krigsstråt lik,
och vapnet, som hon bär i toppen,
har vuxit henne — öfver knoppen!

Hon skymmer själfva solens strålar
med brättet af sin krigarhatt,
till *spjut* de formats, hennes nålar
och hufvu't däraf syns *besatt*.
Hvar helst hon nalkas ljuda ropen
af fasa från den skrämde hopen.

Hon vill ej höra mannens jämmer,
ej lyssna till hans bön om fred.
Fast folkets röst i chorus stämmer,
polisen bjuder: "*Vapnen ned!*"
Hon hör ej bön, ej hot, — ej skratten,
nej, hon vill vara "*karl för hatten!*"

I systrar, jag er gör en fråga,
fast den nog synes eder dum:
finns ingen af er, som kan våga
att minska hattnä'n några tum? — — —
Så kasten bort det dumma vapen,
som smidts af mode-galenskapen!

"O kärlek, jords och himmels under!"
O, lockchignon och krusadt hår! — — —
Må Evorna i jordens lunder
snart komma sanningen på spår
och *hattar* få med egenskapen,
som ger dem *mod* att — *sträcka vapen!*

HENRIKA WIDMARK.

Från scenen och estraden.

HERRMANN BAHR tillhör i närvarande stund Tysklands mest spelade dramaturger, och hos oss har han låtit känna halten af sin muntra genius i lustspelet "Konserten", som utgör ett bitande kvickt skämt med artist-afguderiet.

I komedien "Barnen", som nu gifves på Dramatiska teatern, leker han kurrögömma med publiken, serverar i första akten komedi, i andra tragedi och i tredje slutligen ett något groteskt lustspel, hvilket sistnämnda är det minst lyckade.

Hvad vill författaren egentligen ha sagt med sitt heterogena stycke, undrar man, då ridån fallit. Vill han i konflikten, som uppstår, då de båda älskande få veta, att de äro syskon och likväl ej kunna nedtysta sitt hjärtas röst, betona känslans öfverherravälde, inför hvilket lagbud och sedebegrepp malas till smulor, eller vill han genom att i den bisarra tredje akten låta syskonskapet upplösas i ett misstag och växelvis göra narr af de båda fäderna, påvisa att Eros i sitt nyckfulla majestät skapar löjliga dockor af sina offer? Ja, det står åskådaren fritt att uttolka meningen hur han behagar — i alla händelser verkar tredje akten som ett gatuperspektiv utan fond.

I den kvinnliga hufvudrollen, den unga flickan, gläder fru Torssell med ett fint och graciöst spel, fullt af karaktäristiska skiftningar; hr Emil Hillberg som den rustike professorn-hofrådet är en mustfyllt verklighetsskildring och hr de Wahl som unge grefven varm och sympatisk; föga eller intet af de klandrade öfverdrifterna på premiären ha de följande aftnarna skadat hans spel. Tre biroller skötas bra af hrr Personne, Browallius och Nilsson.

På Intima teatern går f. n. en fransk komedi, Georges de Porto-Riches "Amoureuse", på svenska något ovigt betitlad "För mycken kärlek", som ingen vän af tankerik och själfull dramatik borde försumma att se. Det är kärleksproblemet i en af sina starkaste och mest själsingripande gestaltningar — en hustru, som dödar sin mans kärlek genom att älska honom för mycket — hvilket gjorts till föremål för en fin och djup psykologisk undersökning. Den franska andens tankeskärpa, hvassa spiritualitet och måttfulla värme manifesteras sig här på ett glänsande sätt.

Tyvärr står ej utförandet i nivå med styckets halt, men det är likafullt ej någon förspild kväll att gå och se det.

Vasateatern bjuder sin publik en underhållande fransk fars, "En miljon", som rör sig om jakten efter en med högsta vinsten utkommen och försvunnen lottsedel och som spelas med äkta farshumör af hrr Winnerstrand, Lindlöf, Byström, Lundberg, Schröder m. fl. Den är dessutom — mirabile dictu! — ej det minsta skabrös.

"Wienersömmerskan" lockar under tiden på Södra teatern. Det är en mycket gammal historia, för att tala med Djungelbokens författare, men som mera oskyldig skämtprodukt bör den ej drabbas af någon förvisningsorder. Fru Thyra Leijman Uppström uppstår hufvudrollen med godt humör och sjunger de något mossbelupna kupletterna roligt. Bredvid henne står värdigt hr Lindahl, hvars vackra baryton och munta aktion bidraga att göra pjäsen draglig. — Gustaf von Numers' lustspel "Pastor Jussilainen", fortsättning på "Bakom Kuopio", blir helt säkert ett repertoarstycke på "Lilla teatern". Herr Stillers prästfigur är fortfarande bra utarbetad, och i länsmanskans dråpliga roll gläder ånyo fru Tschernichin-Larsson med sin breda folkliga komik.

Oscarsteatern hade otur med "Det stora geniet", och den nya ackvisitionen herr A. Donaldson lämnade publiken i ovisshet om hvarti hans mycket utpuffade talang egentligen bestod. Stycket visade sig i sin svenska klädnad vara ett sentimentalt oting och musiken präglades af en motsvarande tråkighet från början till slut.

Operetten "Till kejsaren" slog bättre an. Den har flera af genrens goda egenskaper både textligt och musikaliskt och i debutanten fröken Lindzén fick man göra bekantskap med en verklig operett-talang, ehuru rösten tyvärr är svag. När skola vi få en ny Anna Norrie med silfver i strupen, intelligens och kvickt lynne?

*

Operans andra symfonikonsert bjöd som hufvudnummer på Bruckners symfoni nr 3, d-moll, hvars mäktiga proportioner och ädelt besjälade musik alltid vinna hjärtan. En nyhet var Ture Rangströms orkesterdikt "En höstsång", som ovillkorligen spände uppmärksamheten genom sina ovanliga klangeffekter. Den unge musikern vill hörbarligen verka originell och han gör det förvisso i användandet af orkesterns resurser, men idéerna sakna ännu fyllighet och pregnans.

Kammarmusikföreningens fjärde abonnemangskonsert, ägnad Beethoven, Schubert och Brahms, utmärkte sig för samma artistiska nobless vid verkens tolkning, som kännetecknat föreningens föregående konsertafsnar. I stråken-ensemblen medverkade prof. Franz Neruda, som därvid lifligt hyllades med anledning af att han nu under ett halfsekel varit en af de stödjande krafterna i Stockholms musiklif.

Samma förenings femte abonnemangskonsert stöddes af den damkvartett, hvilkas porträtt vi meddelade i förra numret, hvartill kommo fru Bodman-Vretblad och fröken Molander, den sistnämnda vid pianot.

Deras spel var distinkt nog, men där saknades verkligt temperamentsdjup, och om musikglädjen fanns i deras sinnen, kom den i alla händelser ej nog starkt fram i föredraget. Programmet upptog c-moll-kvintett af Mozart och pianokvartett af Dvorak m. m.

ARIEL.

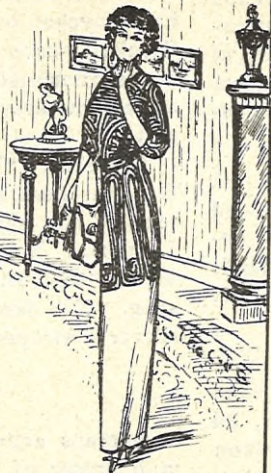
Svenska mattor.

ÄFVEN OM MAN inte obetingadt skrifer under orakelordet af en ung dam, som skulle sätta bo, att "den bästa grund, hvarpå man kan bygga ett hem, är vackra och dyrbara mattor", så måste man likväl medge att mattorna spela en stor roll i ett rums komfort och trefnad. Sällan ha väl stockholmarna blifvit så frestade till lyx och öfverdåd i mattor, som i år, då all orientens prakt, all Persiens och Indiens konstflit tycks ha varit åtkomlig i våra stora mattaffärer. Första december inträffade nämligen den väsentliga tullförhöjning å utländska mattor, som förmått affärerna att förse sig i tid med stora lager.

Men denna tull- och prisförhöjning har äfven gifvit den svenska mattan anledning att träda fram och säga: tänk på mig. Svensk hemslöjd har å Nordiska museet haft en vacker utställning af hemväfda mattor, hufvudsakligen arbetade i skånska och blekingshem, som visat att vi mycket väl kunna pryda svenska golf med svenska mattor. Vackrast äro väl rödlakansmattorna i nöthår och ylle, men de stora knutna ryamattorna i ylle och bomull och gångmattorna af samma material i sina diskreta färger och mönster och på det hela facila priser äro värda allt beröm och uppmuntran.

Wettergrens
BRODERADE
KLÄDES-KLÄDNINGAR

OMSORGSFULLASTE ARBETE
PRIMA TYGER & TILLBEHÖR
ERHÅLLAS GENOM DE FLESTA
MANUFAKTUR &
KAPPAFFÄRER I RIKET.

**Hafre-
Gryn
och
Hafre-
mjöl**

Gyllenhammar
Gif barn den bästa näring och de växa
upp till friska människor.
Gif vuxna den bästa näring och de
förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmo-
derskurs i Stockholm.
FORSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 17—23 DEC. 1911.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord;
å-la-daube på fisk och hummer med
majonäs; mjölk; kaffe eller te med
giffel. Middag: Soppa på mur-
klor; rostbiff med portug. lök och
potatiskroketter; katrinplommonsoufflé
med vaniljsås.
MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill
med grädd och lök samt potatis;
mjölk; kaffe eller te. Middag: Får
som vildt med potatis; sagosoppa.
TISDAG. Frukost: Smörgåsbord;
kall rostbiff med potatissallad; mjölk;
kaffe eller te. Middag: Vegetariansk
jordärtskockpuré med rostadt bröd;
stufvad gädda med potatis.
ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafremjölsvälling; bräckt skinka med
ägggröra; mjölk; kaffe eller te. Mid-

dag: Renbiffar med potatis; varm
mondaminpudding.
TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
kalkotlett i kastrull; mjölk; kaffe el-
ler te. Middag: Arter med fläsk;
äppelplättar.
FREDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafregrynsgrot med mjölk; matjessill
med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller
te. Middag: Stekt fyllt svinhare
med prässad potatis; kall mandelpud-
ding.
LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord;
panniff med potatis; mjölk; kaffe eller
te. Middag: Paltbröd med fläsk
och mjölk; rabarbersoppa med skor-
por.

RECEPT:

**A-la-daube på fisk och hum-
mer** (f. 12 pers.). 1 kg. sik eller
gös, 3 msk. salt, 1 1/2 lit. vatten,
6 hvitpepparkorn, 1 lagerblad, 1 burk
hummer (1 lit.).
Gelé: 1 1/2 lit. af fiskspadet, 15
blad gelatin, 3 äggvitor, 1 msk. kallt
vatten, 4 msk. godt, vitt vin.
Till garnering: 1 hårdkokt ägg,
1 tryffel, persilja.
Beredning: Fischen fjällas, tagas
ur, sköljes väl och torkas med en
fiskhandduk. Den ingnides med häl-
ften af saltet och får ligga 1/2 tim.,
torkas ånyo och påsättes i det kalla
vattnet, tillsatt med resten af saltet
samt kryddorna, och får sakta koka,
tills den är färdig eller omkring 15
min. Den upptages genast, skinet
drages af och fisken delas i 2 filer.
Benet lägges i spadet, som får koka
ytterligare 20 min. Fischen skäres i
vackra bitar och hummern likaså. Af
fiskspadet beredes gelé. När det är
kallt tillsättes vinet. Litet af det
klara geléet hålles på botten af en
vattensköld, vacker å-la-daubeform
och ställes på is att stelna. Botten garne-

ras därefter med det hårdkokta ägget
och tryffeln, skurna i vackra figurer,
samt persilja. Garneringen begjutes
med några droppar af geléet, som får
stelna, så att garneringen ej rubbas,
då fisken och hummern lägges i. De
vackraste bitarna lägges på botten och
sidorna, med det öfriga fylles formen.
Resten af geléet hålles öfver och an-
rättningen ställes på is att stelna.
A-la-dauben uppstäljes på rundt fat
och garneras med hackad gelé, sa-
lad samt persilja och serveras till
smörgåsbordet eller som mellanrätt med
äkta majonäs.

Potatiskroketter (f. 10—12
pers.). 1 kg. skalad potatis = omkr.
1 1/2 lit. oskalad, 30 gr. smör, 1 tsk.
salt, 3 tsk. socker, 1/4 tsk. hvitpeppar,
(litet muskot), 3 äggulor, 1 1/2 msk.
smör till fatet.

Till panering: 2 msk. mjöl,
1 ägg, 1/2 tsk. salt, 1 tsk. matolja,
1 1/2 dcl. stötta skorpor.

Till kokning: 1 kg. flottyr.
Beredning: Potatisen sköljes och
borstas väl, skalas tunt, skäres i bitar,
hvilka vägas och kokas hastigt i salt-
adt vatten, tills de äro mjuka, men
ej falla sönder. De uppstäljes ge-
nast i durkslag och få stå i främre
delen af ugnen några min. för att bli
torra. Potatisen passeras därefter ge-
nom härsikt. Purén lägges i en kast-
rull, det kalla smöret och kryddorna
tillsätts och purén röres med gaffel
öfver elden, tills den är fast. Kast-
rullen flyttas af elden och äggulorna
tillsätts, en i sänder, under det pu-
rén röres flitigt med gaffel, hvarefter
den noga afsmakas med kryddorna.
Ett platt fat smörjes med smör och
därpå utbredes massan tunt, så att den
kallnar fort. Ytan smöras så att den
ej torkar. Massan delas med en sked
i mindre delar — hvarje del bör väga
omkr. 35 gr. — hvilka rullas på mjö-
ladt bakbord i form af korkar, päron,
bullar eller runda plattor. Dessa dop-
pas i de hårdt vispade äggen, blandade
med matolja och smaksatta med kryd-
dorna, rullas därefter i de fint
stötta skorpor och få ligga 1 tim.
att hårdna. De kokas gulbruna i het
flottyr och lägges på supapper att
afinna. Serveras till stekt kött. For-
mas krokerterna som päron, användas
persiljekvistar som skaft.

Får som vildt (f. 6—8 pers.).
2 kg. fårstek (kylen) eller sadel, 1
msk. salt, 1/2 tsk. salt, 1 1/2 hg. späck.
Marinad: 2 dcl. hvitt eller rött,
vin, 2 dcl. ättika, 2 dcl. vatten, 2
rödlökar i klyftor, 1/2 selleri i tärningar,
2 lagerblad, 1 tsk. hela nejlikor,
2 tsk. groft stötta enbär.

Till stekning: 4 msk. smör
(80 gr.), 3 dcl. buljong, 5 dcl.
grädd.

Beredning: Köttet, som bör hafva
hängt så att det är mörkt, bultas med
fuktigt klubb, torkas med en duk,
urviden i hett vatten, och ingnides
med en blandning af saltet och peppar-
n. Till marinaden blandas alla
ingredienserna i en stenröka, köttet
nedlägges däri och får ligga 2—3 da-
gar, hvarunder det vändes 2 ggr. om
dagen. Det upptages, får rinna af,
inklappas i en duk och späckas. En
stekgrvta upphetas långsamt, smöret
brynes däri, steken lägges i och bry-
nes väl på alla sidor, beströrs med
kryddorna, spådes med den kokande
buljongen och grädden och får steka
sakta med tätt slutet lock, tills den
är mör eller omkring 2 1/2—3 tim.,
hvarunder den öses flitigt och vändes
3—4 gånger.
Garneras med brynt potatis och per-
silja. Serveras med afredd säs, sa-
lader och gurka.

**Vegetariansk jordärts-
skockspuré** (f. 6 pers.). 1 1/2 lit.
jordärtskockor, 1 rotselleri, 1 1/2 lit. vat-
ten, 2 tsk. salt, 3 msk. smör, 4 msk.

OXYGENOL

Med VATESUPEROXID

Är öfverlägset öfriga munvatten i
mekaniskt rensande förmåga. Gör
tänderna vita, stärker tänder och
tandkött. Rengör bryggor o. konst-
gjorda tänder härmed så undvikas
inflammationer.

**BÄST
ÄR**

**EKSTRÖMS
JÄSTMJÖL**
ÖREBRO KEM-TEKN.-FABRIK.

**Nyttan af bosättnings-
försäkring.**

En herr C. i Stockholm, som nyligen aflidit,
köpte 1910 mot s. k. Bosättningsförsäkring med
bohag, möbler och husgeråd uppgående till Kr.
1,600:—. Härå betalades kontant Kr. 400:—.
Å försäkringen, som innefattade såväl lif- som
invaliditetsförsäkring å Kr. 1,200:— betalade
herr C. en årlig premie af Kr. 190:—. Vid det nu
inträffade dödsfallet erhöill den efterlevande
änkan, tack vare bosättningsförsäkringen, ej alle-
nast hela sitt bohag ograveradt utan dessutom
kontant Kr. 1,200:—. Bosättningsförsäkringen var
tagen hos **Nordiska Kompaniet** i förening med
Försäkringsaktiebolaget Skandia, båda i Stock-
holm. Prospekt och upplysningar gratis och franko.

mjöl, 3 dcl. grädd, salt, socker, hvit-
peppar, 2 äggulor.

Beredning: Jordärtskockorna sköl-
jas, skrapas (helst under rinnande vat-
ten), sköljas ånyo och få ligga 1
tim. i 1 1/2 lit. vatten, tillsatt med
2 msk. ättika och 2 msk. hvitemjöl,
för att ej bli mörka. Selleriet skalas,
skäres i tärningar och lägges tillsam-
mans med jordärtskockorna. Tolf små,
runda jordärtskockor fräntagas, kokas
särskildt i litet buljong och serveras i
soppa. De öfriga sättas på i det kalla
vattnet, tillsatt med saltet, och få
koka, tills de äro fullkomligt mjuka,
då de passeras. Två msk. af smöret
fräses med mjölet 2 min., purén och
grädden spådes på, litet i sänder, och
soppa får koka 5 min., hvarefter den
afsmakas med kryddorna. Äggulorna
vispas upp i soppaskålen, resten af smö-
ret lägges och soppa hålles i under
vispning. Serveras med rostadt bröd
eller ostkrutong.

Stufvad gädda (f. 6 pers.).
2 gåddor på omkr. 7 hg. st., 1 msk.
salt, 1 1/2 hg. smör, 3 msk. mjöl,
1/4 tsk. hvitpeppar, 1/2 lit. selleri,
1 liten rödlök, 3 msk. hackad persilja,
3 dcl. fiskbuljong, 1 dcl. tjock grädd,
2 äggulor.

Beredning: Gäddorna fjällas ej,
rensas, skäras i filer, och ryggen be-
jämta alla småben borttagas. Filerna
lägges med skinnsidan mot skärbrådan
och köttet skäres från skinet med
en spetsig knif. Filerna gnidas där-
efter med saltet och få ligga 1 tim.
De torkas väl med en duk, skäras i
4 cm. breda bitar tvärs öfver och
vändas i mjölet. En kastrull smörjes
med hälften af smöret, fiskbitarna läg-
gas däri; mellan hvarje hvarf fisk
lägges litet peppar, det skalade och
i små tärningar skurna selleriet, den
skalade och i skivfor skurna löken,
persiljan samt resten af smöret, för-
deladt i flockar. Fiskbuljongen (kokt
på hufvud, ben och skinn) och grädden
spådes på och fisken får sakta koka
med tätt slutet lock omkr. 20 min.

Den lägges upp på varm karott, så-
sen spådes om så fordras, de uppvis-
pade äggulorna tillsätts och såsen
får sjuda under vispning och hålles
öfver isken. Serveras med kokt po-
tatis.

Varm mondaminpudding (f.
6 pers.). 60 gr. mondaminmjöl, 5 dcl.
mjölk, 2 msk. smör, 4—5 ägg, 75
gr. socker, 1/2 tsk. finrivet citron-
skal, 2 syltade apelsinskal, i fina tär-
ningar.

Till formen: 1/2 msk. smör, 2
msk. stötta skorpor.
Beredning: Mondaminet utröres
i 2 dcl. af mjölken. Resten af mjölken
kokas upp med smöret, afredningen
ihålles och gröten får, under rörning,
koka 5 min. Kastrullen afliftes och
äggulorna tillsätts, en i sänder, jämte
citron- och apelsinskalen. När krä-
men är kall, nedskaras försiktigt de
till hårdt skum slagna äggvitorna.
Massan hålles genast i smord och bröl-
bestrodd pajform, och puddingen grä-
das i ordinär ugnsvärme omkr. 40 min.
Serveras genast med kompot eller saft-
säs.

Kalkotlett i kastrull (f.
3 pers.). 3 kalkotletter, 2 tsk. salt,
1/2 tsk. hvitpeppar, 4 msk. smör (80
gr.).

Potatis: 12 små råa potatisar, 1
tsk. salt.

Beredning: Kotletterna torkas
med en duk, urviden i hett vatten,
putsas, bultas väl på båda sidor och
ingnides med kryddblandningen. Tre
små, låga, eldfasta formar med lock
användas. Smöret fräses i formarna,
en kotlett lägges i hvarje form och
brynes vackert. Potatisarna skalas och
formas runda, fyra stycken läggs om-

**sockerkakor bakade i
hemmen**

Äro ju de bästa, men
de kunna lätt miss-
lyckas. Detta händer
emellertid aldrig om
man tar till hjälp
**Lagermans
Bakpulver
Tomten**
hvarigenom de med
liten öfning bli lätte,
delikata och porösa.

**KOBBS
THÉ**

**Begär alltid
Kobbs Thé.**
Peking, Canton, Honkong, Congo,
Zaryana, Maracang, Mandarin.
M. S. Kobbs Söner, Göteborg.
Sveriges enda specialaffär i Thé.
Etablerad 1809.

Åt Eder dotter

som snart är beredd att flyga
ur boet, kunna vi anbefalla
Eder en praktisk och vacker
julkapp: Iduns Kokbok, den
till innehåll och utstyrelse
modernaste af alla svenska kok-
böcker. Om Eder dotter kan
laga mat eller ej gör härvid-
lag intet. Hon bör i hvarje
fall äga en kokbok. Ni har
helt enkelt icke lof att skicka
ut henne i världen utan en
kokbok, eller rättare utan Iduns
kokbok. Det är en julkapp
Eder blifvande måg ofta kom-
mer att tacka Eder för.

**A.C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG SVERIGE**

Äkta Göteborgs-
Knäckebröd.
Hygienkontrollant:
Dr. G. Hjort
af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

GASSTRYKJÄRN
GASVERKETS NYA MODELL
KR. 5: 50.
FÖR 2 JÄRN MED VÄRMARE.
UTLÄMNAS GRATIS PÅ PROF EN MÅNAD.
**STOCKHOLMS GASVERKS UTSTÄLLNING,
KUNGSGATAN 14.**
GÖR ETT BESÖK!
HVARD. 11—8.
LÖRD. 11—6.
RIKST. 28 93.
A. T. 60 32.

Nyhet för köket!

**Aluminium-
Snabbkokaren "Skultuna"**
för gas- och fotogénkök samt kokspis.
30 % bränsle- och tidsbesparande!
Erhålles i väl sorterade järn- och bo-
sättningsaffärer o. tillverkas endast af
Skultuna Bruk.
Kom ihåg fabriksmärket!

Lejon Dantar
PRIMA KVALITÉT
BÄSTA UTFÖRANDE

Finnes i alla välsorterade Sybehörs-, Manufaktur- och Kortvaruaffärer.

Kall mandelpudding (f. 6 pers.). 40 gr. sötmandel, 3 bittermandlar, 4 äggulor, 50 gr. socker, 5 blad gelatin, 3 msk. varmt vatten, 3 del. extra tjock gräddes.
Beredning: Mandeln skällas, torkas och drifves genom mandelkvarn. Äggulorna och sockret röras 20 min., hvarefter mandeln tillsättes. Gelatinet sköljes, klippes i bitar och upplöses i det varma vattnet. Grädden vispas till hårdt skum. Gelatinet nedröres smånogom i äggmassan och därefter grädden mycket försiktigt. Massan slås i vattensköljd och sockerbeströdd form och får stå på is 2-3 tim. När puddingen skall serveras, lossas den från kanten med en spetsig knif och uppstjälps på flat glasskål med tårtpapper. Garneras med frukt och gelé.

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 49
GÅTA.

Förr hade jag lif och lefvande var och kunde de lefvande föda: men nu är jag död och lefvande bär och går öfver lefvande och döda. Lösning insändes undertecknad med namn och adress till Red. af Idun senast den 24 december 1911. A kuvertet bör angifvas pristäfling n:r 49. De två första rätta lösningar, som vid de därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en rörsilfrad brosch eller också böcker — fritt val — till ett värde af tio kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 45.

Kungarne voro: Gustaf I, Karl IX och Karl X Gustaf.
Vid de företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utästa prisen: Första priset: Fr. Hildur Andersson, Ramlösa brunn. Andra priset: Fr. Elsa Lindeblad, Gelle.

TIDSFÖRDRIF. LOGOGRYF.

Att vårt hela är en stad I ett land vi icke nämna, Är den enda lilla vink Vi upplysningsvis bör lämna, Men hvar staden har sin plats, Och hvad namn den bär med heder, Det får hvar en tänka ut, Som till gissning sig bereder. Ätta typer gå dock in

Myllins Operaserie.

CARMEN
HABANERA:-
KÄRLEK ÄR ETT BARN AF STUNDEN
KÄRLEKSFÄNGEN KAN EJ SE.
ÄR DU FRI, OCH EJ ÄR BUNDEN.
VÄLJ DÅ RÄTT, VÄLJ "E·d·C"

I dess namn, och nu vi söka Nyttja dem, så att de må, Chansen till rätt lösning öka.

Först en dryck, man nog ej spar, I den stad vi an oss tagit. Så ett djur, som tunga lass I sin listid nog har dragit. Tjänsteman, i hvilkens hand Andras välfärd ofta hvilat. Och ett något, som i bruk, Upp och ned med bördor ilat. En förteckning i musik, Och en väfnad, blank på ytan. Hvad den svultne gjorde, glupskt, I den välförsedda grytan. Ord, som tystar oblyg mun, Hvilkens svada ej behagar. Sammankomst där domar fälls Efter landets visa lagar. Hvad som ofta dåligt blir Om det uti — hvad? — skall göras. Färlig tingest, som ibland, Utaf vinden långt kan föras. Hvad den näpne katten har Mer än en — ja säkert flera. Och ett rum där vissa djur Kunna uti lugn logera. Hvad som ger af geting, oi, Om man ej i ro dem lämnar. Jämn den vara bör, ens — hvad? När man långt på vandring ämnar. Så en mäktig potentat Hvilkens namn män kan variera Och en bleklad varelse, Som bort sluta att agera. Hvad är till en matmors gagn, När sitt kaffe hon vill koka? Hur en kjol snart tar sig ut, Då dess väder börja »sloka». Så ett kärl i landtfruns bod, Där hon kött och fläsk förvarar, Kanske äfven mjöl och gryn, Korf och palt, samt fågel, harar. Bittra ord som falla tätt, Liksom duggregn på en ruta. Och nu är det säkert bäst Att vår logogryf vi sluta.

Sibylla.

ANAGRAM.

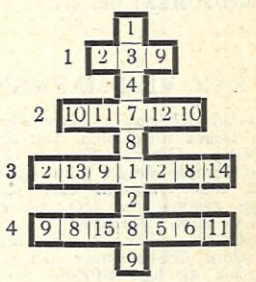
Bilda af samma 5 bokstäver här nedan betecknade ord:
Det första är ett namn på stad Som ju till Ryssland hör. Det andra kan man älskad vän, Att det vår jämnvikt stör. De ställen som det tredje är, Ej bjuder gångstig god. Det fjärde röjer strax för oss Hvar nedbrändt hus förr stod. Sibylla.

BORTPLOCKNINGS-UPPGIFT.

Ur det först betecknade ordet borttages en bokstav och ett nytt ord bildas af de återstående. Med detta nya ord förfäres på samma sätt och likaså med dem man hvart efter annat erhåller genom samma sätt att gå till väga. Orden äro följande:

Det första: namn på någonting Hvarmed man kan en bölja klyfva. Det andra: hvad som stygga barn Kan göra litet mindre styfva. Det tredje: så han hette ju En biskop uti forna dagar. Det fjärde: den som sådan är I gång och gärning folk behagar. Det femte vara kan ett träd, Men utaf trä det ock kan vara. Det sjätte knappt man nämna vill, Att allas fina känslor spara. Sara.

NAMNARITMOGRYF.

I ofvanstående figur representerar hvarje siffra en viss bokstav och gifva utbytt mot sådana följande: 1) gudanamn, 2) mansnamn, 3) mansnamn, 4) kvinnonamn. Midtraden, läst uppifrån — nedåt, bildar, vid riktig lösning, ett mansnamn. Clas.

BOKSTAFSGÅTOR.

- Med m ett djur, med n en krydda.
- Med n för bordet, med r för öfverplaggen.
- Med g en kroppsdell, med t någonting andligt snärjande.
- Med g pressande, med d välsmakande.
- Med l ett människobarn, utan l ett förvaringsrum.
- Med k en farkost, med m en liten maskindel. Vera.

BOKSTAFSLEK.

Bilda af 15 bokstäver — 6 vokaler oc 9 konsonanter — benämningen på en viss anrättning af frukt. Från detta ord tages hvarannan bokstav och

Fyrtornets RADHES
Ansjovis i Ostronsås
Erkändt bästa inläggning.
För finsmakare!

KAMINER AF TÄLJSTEN FÖR VED OCH KOLEDNING.
BEHAGLIGASTE OCH JÄMNASTE VÄRME.
BRÄNSLEBESPARANDE. HÅLLBARA.
MÅNGA STORLEKAR.
BEGÅR UPPLYSNINGAR!
HANDÖLS TÄLJSTENS & VATTENKRAFTS A.-B.,
UTSTÄLLNINGSLOKAL BIRGERJARLSG. 33, STHLM.

LIEBIG'S Köttextrakt
gör den därmed tillredda födan kraftigare och bättre, utan att därvid förtaga matens egen naturliga smak. Det är ett enastående medel, som ingen förständig husmor borde underlåta att använda. Bruksanvisning medföljer hvarje burk.

Behagligaste och effektivaste afföringsmedel är Vasens (f. d. Nordstjernans) Laxermelad för stora och barn. Pris 1 kr. pr ask. Finnes på alla apotek.

PHONOLA PIANINON (Själfspelande bästa apparat) af eget förstklassigt fabrikat
HOS **FLYGLAR & PIANINON** i olika mönster o. stilar
Piano-fabrik Göteborg K. Hofl.
Begär priskurant! — Respektabla ombud antagas.

SCHWEIZER-SIDEN TULLFRITT TILL BOSTADEN!
Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt eller kulört: Duchesse, Voile, Satin souple, Taffetas, Crêpe de chine, Eolienne, Côtelé, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern, sammet och plysch till klädningar och blusar, äfvensom broderade klädningar och blusar i batist, ylle, lärft och siden. Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner, porto- och tullfritt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 4 (Schweiz).
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Serravallo's Kina-Vin med Järn.
Vid Hygieniska Utställningen i Wien 1906: Statspris och Hedersdiplom samt Guldmedalj.
Stärkande medel för svaga, blodfattiga och rekonvalescenter. — Aptitretande, nervstyrkande, blodrenande medel. Förträfflig smak. Öfver 7,000 rek. af läkare.
J. Serravallo, Kungl. o. Kejs. Hoflev., Triest (Österrike).
Till salu & apoteken i flaskor om 1/2 l. & Kr. 2,50 o. om 1 l. & Kr. 4,50.

af dessa bildas ett nytt ord: benämning på en man af ett visst stånd. Tag nu från detta ord dess första och sista bokstaf, så fås af de återstående ett adjektiv och sedermera, om man från detta ord drager hvarannan dess bokstaf, namnet på en plats ute i det fria. Hjärdis.

LÖSNINGAR
TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 48.
KORSGATAN: 1) kantarell, 2) Salamanca, 3) Konradina.
PALINDROMEN: Ok, ko.

FRÅN VILDMARKEN.
Si så där i början af november komma de första jultecknen. Det är pris-kurserna. Alla de firmor, vi lyckligt föregående år, göra sig å detta numera icke ovanliga sätt påmint. Somliga komma i en fem, sex exemplar och gifva postpösen ett digert och lofvande utseende. Nu blir det att studera illustrationer och pris, ty enär man ej har tillfälle att göra någon stadsresa före jul, måste man beträffande julklapparna köpa grisen i säcken. Inte bör man vara alltför entusiastisk, när man beskådar de afbildade härligheterna, ty då är fara värdt, att föremålen uppenbara sig som julklappar, och det är ju ändå roligare att få det, som man inte kommit ihåg att önska sig. Efter flitigt studerande och moget öfvervägande fattar man det stora beslutet och skrifer.

ver. Naturligtvis var just det, man rekviderat, för tillfället slut. Något om möjligt ännu styfvare sändes i stället. Lyckligt för firmorna att ej vara inom hörhåll. Är det nu för nära julen, måste man resignera, eljest gör man ombyte och upptäcker, att firmorna äro ånglar i tillmötesgående.
Visst hade man förut allvarligt bedyrat att ej missbruka sin kvinnokraft på julkappsarbeten, men hur det är, så höra ju sådana till pjesen, och har man en gång låtit skalor locka, måste man ju följa och se efter hvad det är. Allt nog, det blir vädeliga brådt, innan man får allt färdigt. Garnet är slut, man skicker efter mer, det finns inte, man måste ta annat och ändra krumelurerna.
Så är man långt inne i december. Det skall ordnas med lutfisken och skinkan och grisfötterna och det där — men det vet ni förut. Omkring den tjugonde är det redan helg i den gamla gården. Då kommer den studerande ungdomen hem. Förläst och spränglärd förstås men med godt humör och god aptit. Alldenstund man ej mände göra sig för stora förväntningar på meromvända ungdoms sällskaphet, underrättas man på förhand, att ferierna komma hufvudsakligen att ägnas åt sömnen och maten. På kvällen kommer någon påse fram, en och annan bok också, ehuru julkapps-böckerna, som man vet, att vederbörande fått i uppdrag att köpa i staden, strängt hemlighållas. Likaså jul-tidningarna; men skämttidningarna kan man väl få se, och så blir intresset svårt deladt mellan stiliserad krasse, som aldrig tycks bli färdig, och grandet och hjälken.
Dagarna närmast före jul gå våra män omkring och likt arkens dufta finna ej fäste för sin fot. Ett eller

rättare sagt två, rof för den yttersta förtviflan taga slutligen tvänne sin tillflykt till förödelensens hård, köket, placerande sig med schackbrädet i be-tänklig närhet af kakorna. Ve den, som råkar vara i närheten vid det magiska ordet »matts», ty då händer, att kungar och bönder med deras anhang komma susande om öronen. Helsinglynnat, si. Julafonen samlas alla omkring det stora bordet i det en gång gemensamma hemmets kök. I salen väntar granen, och barnaögon stråla.
De äldre (de gifta) fara till julottan. Af ungdomen äro åtminstone somliga för lata. Och så var det de nya böckerna! Har man inte frossat i re-censioner en långan tid, och nu har man dem här hela raden. Denna gång kommo de hyggligt en och en och ej som en föregående jul, då »Sonja» uppenbarade sig i tre exemplar. Nå ja, hon flyger ju omkring t. o. m. på Transhimalaja. Den där doktorn i böckerna, som går omkring och krossar hjärtan, undgår man naturligtvis inte. Poesin och den stadigare andliga födan tar man så småningom, romanerna gnor man igenom med detsamma. Penn-skafvet är man särskildt nyfiken på för att få veta något om de där rysliga kvinnfolken, som inte tycka, att det är bra, som det är. Vidare gör man intressanta bekantskaper med herrar och kuskar och Bendel och Ture Gabriel och hovet m. m. blandadt sällskap. Vore sig man nu kände sympati eller blef uppriskande arg, så tack, böcker! Nog var det åtskil-ligt som var bara — ja, se efter själf, hur de moderna författarna med påfallande förkärlek älska att krydda »arans och hjältarnas språk.» Str.

En verklig ersättning för det dyra bönkaffet är
VÄXTKAFFET IDO
Inreg. Vårvarmärke.
Jämför Idokaffets smak och arom med vanligt kaffe till dubbla priset och Ni förstår dess enastående framgång. Tillverkas af garanteradt hälsosamma och stimulerande växtämnen med mycket ringa coffeinhalt. Kontrollant: Stadsläkaren i Malmö Dr: Formmark. Säljes öfverallt i plomb. 1/2-kg. paket å 60 öre.

Friska, hurtiga, glada och duktiga bli barnen, om de till frukost få Axa hafregrot i stället för det skadliga kaffet. AXA hafregryn äro de näringsrikaste, hälsosammaste och äfven de mest välsmakande. Köp originalpaketer!

KARL H. NYMANS
SPECIALAFFÄRER
FÖR
DAMUTSTYRSLAR
17 Hamngatan 17
43 Drottninggatan
Välsorterad
VÄFNADS-TRIKÅ & HVITVARUAFÄR
I bokhandeln nyss utkommit:
Andra Samlingen

Svenska Mönstertidningen
med Modebilaga.
Pris halfär 2.75, kv. 1.50.
Prenumerera!

Faller håret af?
Försök med en flaska af hårvattnet »RADIUM» och Ni skall se hvilket förvånande resultat. Redan efter några dagar upphör allt hårfall. Pris endast 1,60 från Axel Sundströms Efterkräfs-af-fär, Box 172, Z, Stockholm.
Ett försök skall visa Eder att baljnitarna hjälpa mot gissnande träbaljor. Pr ask å 100 st. i kr. Skrif genast till S. A. W. Sundelin, Göteborg

BREFLÅDA
REDAKTIONENS BREFLÅDA:
C—l S—g. Vi hålla verkligen med er, där vi sitta i decemberdunklet, när ni sjunger:
Det kännes så ljuft att få ha vid sin sida ett solkungens gyllene glättiga barn; vi blifva så starka och modiga alla som äga en solstråles lifvande smek. När hösten är kommen och löfverna falla så tinar dock hjärtan vid solstrålars lek.
Men det är allt vi kunna göra. Eli A. m. i. Verkar öfersättning. Och historien är ju gammal som gatan. Gunda. Snöflingeosel, hvaraf det går 13 dikter på dussinet.
—d. Vi äro böjda att tro att »bikten till postexpeditören» var ett gruffligt skämt, men inte ens som sådant är det tillräckligt roligt.
J. A. Mycket bra som hemlyrik. Karin 1911. Kom igen som »Karin 1915» så få vi se. Ännu har ni ju bara surkatt att ge.
A. J—n. Odugligt.
Oskar A. Vi använda era egna ord:
»Låt ej modet falla
fatta bättre tag,
kanske att det ljusnar,
på din väg en dag.»
Anni Björk. Man saknar hos er den personliga klangen, ni sjunger gamla romanmelodier utan en enda ny ton.
Karin Söderström. — Nej det går inte.
Ett Erling. Glöm det! sjunger ni. Ja, för den här gången. Joel E. Tack, vi ha ej plats.
Ormar. Vi ha stannat förkrossade inför de där raderna om att »allt är gömdt och doldt i evighetens vagnars sköte» och orka ej vidare i manuskriftet. Ty mycket ha vi läst, men sällan något underbarare.
Erland. Vi föreslå att ni vänder er till någon pedagogisk tidskrift med sången om lärarinnan »som röt och talade vänligt men hennes själ var långt ifrån.»
Bella. Vålment men obetydligt.
Fågeln. Marknaden är mycket dålig för småpoeter nu för tiden.
Ottel Elias. Alltför skisseradt. Bellis. Det växer mängden liten diktar-Bellis på poesiens gröna äng, och den ena är den andra lik och deras öde är att mejas bort af kritikers lie. Hvad som sedan blir af dem, det låtsas vi inte om.
Maja Ek. Så söta recepter tål inte vår andliga matsmältning.
S. Äfven om »rosen på vägen» symboliserar något särskildt som författaren ser, så liknar nog brand mera »den skara som kommer vägen fram full af världslig brand» och icke ser rosen, än »den ensamme vandringsman-nen i mantel sid, under hvilkens värd hon kvicknar vid för att blomma i spalterna.»
Anna K., som gör sig så kvick och tror sig så skarpsynt, gör sig i själfva verket löjlig när hon blottar att hennes fattningsgåfvor äro så klena. Ty icke var det för att binda jungfrun bättre som borgmästarinnan gick in i rösträttsföreningen, det kunde ju man-nen göra åt henne, utan det var den plösliga uppenbarelse att hennes handlingar voro maktlösa och hon som kvinna omyndig och rättlös, hvilken lärde henne förstå behovet af rösträtt. Men så dunkla saker kunde ni inte fatta.
Bygdekvinna. Som ni nu torde ha sett är uppsatsen införd.

av Richard Gustafsson. Med nya illustrationer av Axel Bäckman.
Vignett till sagan »Pepparkaksgrisen».

J. G. SWARTZ'
HÖGSTA HVETEMJÖLSTYP
(GROFMALEN) (FINMALEN)
»SNÖFLINGAN» »SVANEN»
J. G. S. NORRKÖPING J. G. S. NORRKÖPING

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET ÄR
KRISTALL PATENT

Ny A-B-C-Bok för hemmet å 35 öre
i hvarje bokhandel.
Denna lilla ABC-bok, som blifvit väl emottagen och omtyckt, lämpar sig utmärkt att sätta i händerna på de småtingar som ännu icke börjat sin skolgång, men som visa fallenhet för läsning. Tupp o. flitpåse i hvarje bok.

Mazetti's
Vanilin-Socker
i bruket många gånger billigare än vanilj i stänger. Fås i burkar å 20 och 50 öre hos Hrr Specialister och Konditorer.

Rhensk Brösthonung.
Bästa medel mot hosta och heshet, finnes i de flesta Speceri- o. Matvaru-af-färer i burkar å 35 öre.
I parti: Rikstel. 50 99, Allm. Tel. 44 08.
Allt hvad Ni vill
ombestyres. Inköp från bästa affärer (spec. för dam- och barnart.). Bilighetsköp vid realis., auk. o. d. Förfrågningar, upplysn. om platser, inack., studier m. m. Afgift för enkelt uppdrag 60 öre, som bifogas i frim. Abonnement 50 uppd. 20 kr. Byrå Alliance Box 61, Stockholm.

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET ÄR
KRISTALL PATENT

Öppnas den 20 januari 1912 och mottager elever på alla skolstadier från 1sta—8:de klass. Vid undervisningen komma Brummerska skolans kurser att följas.
Äfven mottagas unga flickor till undervisning dels i främmande språk, historia, litteratur-, och konsthistoria, dels i huslig ekonomi, teoretisk och praktisk.
Högsta elevantal 20.
Genom sitt milda skogs- och hafsklimat är Båstad en för barn och urgdöm särskildt lämplig uppehållsort.
För erhållande af närmare upplysningar hänvände man sig till
Helpensionens föreståndarinna **Bertha Jönsson**,
adress: Båstad.
Referenser: Borgmästare **Johan Cornelius**, Falun. Fröken **Emilia Fogelkvou**, Fil. o. teol. kand., Djursholm. Fröken **Marie Louise Gagner**, Seminarieadjunkt, Vällingatan 5, Stockholm. Fru **Jenny Hollender**, Villa Stenbacken, Filipstad. Fru **Elisabeth Kallstenius**, Kiliansgatan 1, Lund. Friherrinnan **Margaret Kennedy**, Råbelöf, Kristianstad. Fröken **Gerda Martin**, Förest. f. Elementari. f. fi. i Falun, Falun. Fru **Sophie von Platen**, Drottningtorget 1, Malmö. Friherrinnan **Ida Printzsköld**, S. Blasieholmsk. 12, Stockholm. Friherrinnan **Amelie von Schwerin**, Villa Sorella, Helsingborg. Prosten **A. Yllner**, Åstorp.

Teckning o. Konstmålning.
Även om Ni aldrig tecknat eller målat förr, kan Ni gerom vår undervisning pr korrespondens på kort tid lära Er att utföra vilken teckning eller tavla som helst. Den fullständiga kursen omfattar: Frihandsteckning, penn-teckning, landskaps-, figur- och djur-teckning, porträttförstoring, lave-ring, akvarell-, pastell- och olje-målning (landskap och porträtt). Vi undervisa äfven i de enskilda ämnena.
Begär prospekt för Tecknings- och Konstmålnings-skolan! Det erhålles gratis.
Hermods Korrespondensinstitut,
Dir. H. S. Hermod.
Österg. 66 C, Malmö.

Massageapparaten »Venivette»
bör ej saknas af någon som lider af nervositet, reumatism, hufvudvärk m. fi. sjukdomar. Äfven i skönhetsvårdens tjänst fyller »Venivette» sitt ändamål, genom borttagandet af rynkor, röda näsor och dålig hy i allmänhet. »Venivette»-apparaten är ej elektrisk, behöver ej omladdas, utan kan skötas af hvem som helst, och otaliga loford ingå från personer som längre eller kortare tid begagnat sig af densamma. Broschyrer gratis från
Rikst 95 88 Allm. 88 77.
Venivici-Agenturen,
Stockholm.

HOLBROOKS CUSTARD PULVER för anrättandet af en ytterst delikat, enkelt och lätt tillagad crème, att med fördel användas istället för Visp-Gräde till såväl färska som preserverade frukter samt till frukt-compotter.
HOLBROOKS CUSTARD till frukt är en alltid välkommen dessert. Säljes i välsorterade speceri-affärer till 1.—kr. pr burk. Finnes ej Holbrooks Custard hos Eder handlande, tillskrif undertecknad, som anvisar hvar det finnes eller om 1 kr, insändes sänder en burk fraktfritt. Partilager för Sverige hos A. E. LJUNG, Malmö.

Båstads Helpension för flickor
Öppnas den 20 januari 1912 och mottager elever på alla skolstadier från 1sta—8:de klass. Vid undervisningen komma Brummerska skolans kurser att följas.
Äfven mottagas unga flickor till undervisning dels i främmande språk, historia, litteratur-, och konsthistoria, dels i huslig ekonomi, teoretisk och praktisk.
Högsta elevantal 20.
Genom sitt milda skogs- och hafsklimat är Båstad en för barn och urgdöm särskildt lämplig uppehållsort.
För erhållande af närmare upplysningar hänvände man sig till
Helpensionens föreståndarinna **Bertha Jönsson**,
adress: Båstad.
Referenser: Borgmästare **Johan Cornelius**, Falun. Fröken **Emilia Fogelkvou**, Fil. o. teol. kand., Djursholm. Fröken **Marie Louise Gagner**, Seminarieadjunkt, Vällingatan 5, Stockholm. Fru **Jenny Hollender**, Villa Stenbacken, Filipstad. Fru **Elisabeth Kallstenius**, Kiliansgatan 1, Lund. Friherrinnan **Margaret Kennedy**, Råbelöf, Kristianstad. Fröken **Gerda Martin**, Förest. f. Elementari. f. fi. i Falun, Falun. Fru **Sophie von Platen**, Drottningtorget 1, Malmö. Friherrinnan **Ida Printzsköld**, S. Blasieholmsk. 12, Stockholm. Friherrinnan **Amelie von Schwerin**, Villa Sorella, Helsingborg. Prosten **A. Yllner**, Åstorp.

NORNANS
symaskiner (öfver 100,000 i bruk i Sverige). Syrknapphål, broderier, stoppar. Ändras på ett ögonblick från symaskin till vanligt bord. 10 års garanti. Goda betalningsvillkor.
NORNANS Symaskins Verkstad, 12 Vasagatan 12.
Äldsta symaskinsaffär inom landet.
Med anledning af affärsförändring
Slutförsäljes
under dec. hela vårt rikhaltiga lager af moderna LEKSAKER. Ytterst billiga priser. Katalog sändes på begäran. Nürnbergergodockan, Upplands-gatan 19 A & 14, Stockholm.
Prenumerera på Idun!

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Gymnastikdirektörsexamen
afslutas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 18 sept.
Prospekt gen. **kapt. J. Thulin, LUND.**

Doktor A. Kjellbergs
kurs i massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt! Stockholm.
Mästern Samuelsgatan 70.

Professor Cederschiöld
behandlar med *egna massagemetoder*: Mag-, Tarm-, Reumatiska- och Nerv-åkommor m. m. Näs-svalgkatarr lokalt med instrument smärtfritt. Grefvegatan 22, Stockholm.

Nya Alkoholisthemmet
är öppnadt och mottager damer som behöva skötsel o. vård. Fint, väl ordnadt hem. Frisk, vacker trakt nära Sthlm. Prospekt o. förfrågningar genom hemmets läkare, med. dokt. Carl Sebardt, Regeringsgatan 128, Sthlm.

Oatine användes mot den skarpa höstluften. Denna kraftiga, snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker och klar. Äkta endast i hvit burk med grönt lock. The Oatine Co., London, Oatine-Hafre Crème, Oatine-Hafre-Tvål, Oatine-Hafre-Puder, Oatine-Hafre-Balsam

säljes öfverallt samt hos A. W. Northing, Biblioteksagatan 11 o. Drottninggatan 63, Stockholm-

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.

Dambindor 95 öre pr. puss., med libband 1.25. Stickade d.o. Sprutor, Sköjknappar, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Rekv. från 5 kr. fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

Armsvett
borttages med **Secco-Salva**. Lukten försvinner efter första behandlingen. Ärlappar kunna efter kort tid undvaras. Oskadligt, tillförlitligt och angenämt medel. Äfven mot hand- och fotsvett. Pris 2 kr. Till landsorten mot postförskott. Diskret försändning. **Fru Maria Enquists Institut för Skönhetsvård**, Stockholm, Biblioteksagatan 6. R. Norr 390. Allm. Tel. 22662.

Äkta Hårnät
bäst och billigast direkt från Svenska Hårnätimportören, adr. **Stockholm Va.** Stort prof mot 95 öre i frimärken.

CARLSSON'S ÄKTA TALLBARRSOLJE-KARAMELLER

Tillverkad af vår prisbelönta ÄKTA TALLBARRSOLJE och prima socker - Finnes att tillgå å alla apotek samt i de flesta affärer

ÅBAPOTEKÄRE ENKAS TALLBARRSOLJEFABRIK ÖREGRÖN - SVEDE

25-öres påsar o. 50-öres askar säljas öfverallt.

OLAUS OLSSONS KOLIMPORT.
• AKTIEBOLAG •
- Etableradt i Stockholm 1880 -
1:a Anthracit
Hushållskol Cokes Briketter
Allm. Telefon 8 68, 47 35, 47 36, 3 93. Rikstelefon 179, 66 10.

H. G. Söderbergs Imp. A.-B.
3 NYBROGATAN 3
1:ma ANTRACIT
STENKOL, COKES
Varumärke. ALLM. TEL. 25 82, 4 51, 12 82. • RIKSTEL. 5 75, 59 14, 118 12.
Varumärke.
Prenumerera på Idun!

Nyttiga Julklappar
för
BARNEN
BARNKLÄDER
i största urval och till billigaste priser
hos
M. BENDIX A.-B.
18 Regeringsg. 5 Stureg. 90 Drottningg.
OBS! I vår försäljningslokal 18 Regeringsg. halva vi till Julen åter öppnat särskild afdelning för billiga Leksaker.

Joh. Lundström & Co A.-B.
KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
PRIMA ANTHRACIT
HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

RIKS.	4 27	Skeppsbron 18	22 88	ALLM.
	22 20	Strandvägen 17	60 19	
	20 12	Norr Mälmarstrand 22	61 98	
	74 47	Söder Mälmarstrand	30 60	

Javana Lelu
det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr.

Franska Parfymmagasinet,
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Mot grått hår!
Enda tillförlitliga medel, fullt oskadligt. Endast i **Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmörsgatan, Sthlm.**

MOMENTAN. Bästa färgmedel för hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Fäller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr. sats. **Ziwertz Eft., Göteborg.** Återförsäljare rabatt.

MAGGI'S
Buljong-Tärningar
äro bäst!
1 Tärning gifver 1/4 liter finfin buljong.
Namnet MAGGI garanterar alltid en utmärkt kvalitet

Maggi-Bolagets Nederlag, Stockholm, Norra Santorget 22. A. T. 186 29. R. T. 30 91.

Skönhetsvården
å 150 af vic. de Réville. Bästa anvisning att få ett friskt o. ungdomligt utseende. En utmärkt bok för ung o. gammal. Häft. 1 50. Inb. 2 25. Hökerbergs förlag, Stockholm I.

Babylådan Fix.
Tre ombyten småkl. t. den nyfödde, allt välsydt, prydligt, 1:ma kval. Kr. 10 + 50 öre frakt till landsorten. Rek. af läkare, sjukhus, barnm. Fru Ekberg. Bellmansg. 24. Sthlm. A. T. 88 832.

Ferrin
Apoteket Lejonet, Malmö.
Finnes äfven i form af
Tabletter.
Fås på apoteken.

Misspyrdande hårväxt
borttages för alltid med **Trionon-pasta** utan efterlämnande af märken eller rodnad i huden. Absolut ofarligt, luktfritt medel - icke pulver. Bättre än elektrolytisk behandling. Användes dagligen med osviklig framgång i min praktik för skönhetsvård, vid behandling såväl i ansiktet som å kroppen. Pris 5 kr., till landsorten mot postförskott. Försändes diskret. **Maria Enquist, Biblioteksagat. 6-8, Stockholm.** Riks Norr 390. Allm. 22662.

Mot nervösa lidanden.

En hel del människor lida af åkommor, som förorsakas af svaga, vanmäktiga nerver, och söka bota dessa lidanden genom att gifva magen droger. Det är dock omöjligt. Droger äro gifter, och gifter fördärva nerverna. Om Ni är svag, nedbruten, nervös och utan själf tillit, om Ni ofta lider af huvudvärk samt fall af vanmakt, då är det tydligt, att Edra nerver lida brist af energi - elektricitet. Det är hvad de behöfva, och intet annat kan återställa dem.

»Ajax» Torr-Cell-Kroppsbatteriet mättar nerverna med elektrisk lifskraft under det Ni hvilat. Det återgifver styrka och vitalitet till hvarje försvagadt organ samt utdrifver smärtor och värk.

»Ajax»-Batteriet är den enda framgångsrika apparat för tillförandet af elektricitet till kroppen. Dess inflytande är kraftigt, ehuru fullständigt lugnt och behagligt för nerverna. Det sänder en stark elektrisk ström till alla lidande delar. Det har visat sig bota alla sådana åkommor som rygg- och höftvärk, svaghet, nervositet, reumatism, smärtlöshet, alls slag, mag-, njur- och leverlidanden m. fl.

DEN LÄMNAS GRATIS!
Låt oss sända Eder vår bok, som på 80 sidor omtalar allt angående denna metod. Den sändes gratis och franko. Skrif genast i dag.

Svenska Elektriska Institutet,
Afdelning 15, Hamngat. 24, Sthlm.

WELLWOVEN

D:r Reichs Kaffe och D:r Buchs Banan-Kakao
äro idealdrycker för hemmen. Kaffet 1 kr. 1/4 kg. Kakao 1.10 pr 1/4 kg. paket. Direkt försäljn. från **Werner Holmstedt** Nederlag 4 Bryggareg. Sthlm. Prof o. prospekt sändes mot 20 öre i frimärken. Ombud antagas på alla platser.

Med detta nummer följa gratisbitagorna: **Iduns Ungdomstidning för dec. och Iduns Romanbitaga ark 7.**

Välj, men välj det bästa!

Musikinstrument
af bästa svenska och utländska tillverkning, väl justerade. Stort och väl sorteradt lager af: **Gittarrer, Mandoliner, Gitarmandoliner, Gittarflutor, Violiner, Violonceller, Citteror, Concertinor, Ackordion, Klarinetter, Flöjter, Mässingsinstrument** af bästa svenska och utländska tillverkning. **Trummor**, musik-, ma-sch- och basstrummor. **Fodral, Sirängar** och öfriga tillbehör till musikinstrument. **Orglar** och **Pianon** från de förnämsta fabriker inom landet. Vid köp pr extra kontant af orglar och pianon lämnas hög rabatt. **Nyhet: Sextetter** af förstkl. bömisk tillverkning, svensk modell, till 300 och 425 kr. pr sextett pr extra kontant. Ny, illustrerad priskurant gratis mot insändt 10-öres frim. till porto.

Ceylon-Téer.
Frälsningsarméns äkta rena Ceylon-Téer. Berömda förstklassiga kvaliteter. Finaste arom. Billiga priser i förhållande till téernas höga kvalitet. Olika paketeringar till 5, 6 och 8 kr. pr kg.

Kakao.
Frälsningsarméns rena oblandade Kakao, af erkänd ypperlig beskaffenhet, fri från skaldelar. Levereras i hektopaketer eller i fint dekorerade burkar om 1 kg. Pris: pr hekto -> 45, pr kg. 4 50.

Dentol.
Ett förstklassigt munvatten och på grund af sina stora antiseptiska egenskaper äfven ett i hög grad verksamt läkemedel mot flera åkommor, såsom tandvärk, svullnad, halsfluss, sårnader, brännskador m. m. Lofordande intyg af professorn vid Kungl. Karolinska institutet **E. Almquist**. Pris: helflaska 1 75, halfflaska 1 -.

Dentol-Tandpasta.
Oumbärlig för tändernas verkliga vård. Pris pr tub 60 öre. Dessa öfverträffade Dentol-preparat tillverkas under kontroll af handläskemisten fil. d:r **Carl Zetterberg.**

Armé-Skokrä.
Terpentinfri förstklassig skokrä, fri från alla för lädret skadliga ämnen. Pris: pr burk -> 25, pr ask -> 50 och -> 20.

Armé-Tvål.
Öfverfet boro-lanoltvål. Fin och behaglig antiseptisk toalettvål. Synnerligen billig i förhållande till kvaliteten. Pris: pr stång 1 -., pr bit -> 25.

Frälsningsarméns Handelsdepartement,
Östermalmsgatan 24 & 26, STOCKHOLM 5. Telefoner: Riks 85 81. Allm. 63 72.